

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

Civilisztikai Tudományok Intézete

Kereskedelmi Jogi Tanszék

Az üzletrész dogmatikai és gyakorlati kérdései

SZAKDOLGOZAT

Készítette:

Borók Kristóf

DL6C87

Konzulens

Dr. habil Barta Judit

egyetemi docens

Miskolc, 2024.

UNIVERSITY OF MISKOLC

FACULTY OF LAW

Department of Civil Law

**The dogmatic and pragmatic matters of the business
share**

THESIS

Author:

Borók Kristóf

DL6C87

Tutor:

Dr. habil Barta Judit

associate professor

Miskolc, 2024.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ GONDOLATOK	- 4 -
I. A TÖRZSTŐKE, A TÖRZSBETÉT, ÜZLETRÉSZ FOGALMI MEGHATÁROZÁSA . - 6 -	
A TÖRZSTŐKE ÉS TÖRZSBETÉT FOGALMA, MIBENLÉTE	- 6 -
AZ ÜZLETRÉSZ FOGALMI MEGHATÁROZÁSA	- 7 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁLTAL MEGTESTESÍTETT TAGSÁGI JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK	- 9 -
<i>A tagokat megillető jogok</i>	- 9 -
<i>A tagokat terhelő kötelezettségek</i>	- 12 -
KÖZÖS TULAJDON AZ ÜZLETRÉSZEN.....	- 15 -
II. AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSA	- 16 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁS DOGMATIKAI KÉRDÉSE	- 16 -
AZ ÜZLETRÉSZ TAGOK KÖZÖTTI ÁTRUHÁZÁSA	- 17 -
ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSA KÍVÜLÁLLÓ SZEMÉLYRE.....	- 19 -
ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁS KÖZÖS SZABÁLYAI.....	- 21 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSÁNAK JOGHATÁSAI	- 24 -
ÜZLETRÉSZ ÉRTÉKE.....	- 25 -
III. AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁS GYAKORLATI JOGKÉRDÉSEI	- 29 -
AZ ÁTRUHÁZÓ TAG ÁLTAL VÁLLALT KEZESSÉG	- 29 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSÁNAK ÉRVÉNYTELENSÉGE	- 30 -
AZ ÜZLETRÉSZ, VAGY TULAJDONI HÁNYADÁNAK AJÁNDÉKOZÁSA, MINT SZÍNLELT, VAGY JÓ ERKÖLCSBE ÜTKÖZŐ SZERZŐDÉS.....	- 31 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁRVERÉSEN TÖRTÉNŐ MEGSZERZÉSE ÉS A TÁRSASÁG BELEEGYZÉSE	- 32 -
AZ ÜZLETRÉSZRE KÖTÖTT ÁTRUHÁZÁSI SZERZŐDÉS KELLÉKHIBÁJA, VAGY LEHETETLENÜLÉSE	- 36 -
AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSÁVAL KAPCSOLATOS SZINDIKÁTUSI MEGÁLLAPODÁSOK	- 42 -
ZÁRSZÓ.....	- 44 -
FORRÁSJEGYZÉK	- 45 -
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM.....	- 45 -
FELHASZNÁLT BÍRÓSÁGI ÉS EGYÉB DÖNTVÉNYEK	- 46 -
EGYÉB FELHASZNÁLT FORRÁSOK.....	- 47 -

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Jelen kutatómunkám témájaként a korlátolt felelősségű társaság üzletrészének átruházásával kapcsolatos joggyakorlati kérdéseinek ismertetését választottam. A dolgozatom témaválasztását indokolja az a körülmény, hogy a napi gyakorlatban megugrott azon esetek köre, amikor a gazdasági szereplők üzletrész-adásvételi szerződést kötnek egymással. A kutatás fő irányának a hatályos társasági jogi szabályok ismertetését tartom, emellett kiemelt jelentőséget tulajdonítok az elméleti ismeretek mellett a témával kapcsolatos igen széles gyakorlati problémákra felvetésre.

A dolgozatom megírása során a téma szempontjából releváns szakirodalmat és a kapcsolódó joggyakorlatot dolgoztam fel. Kutatásom módszertanát alapvetően leíró és elemző módszerek tekinthetjük, kiegészülve jogszabáylelemzéssel, értelmezéssel és rendszerezéssel. Dolgozatom első fejezetében a korlátolt felelősségű társaság alapvető jogintézményeinek, mint a törzsbetét, a törzstőke, és az üzletrész forgalmát ismertetem, fókuszálva a legfontosabb témában jártas szakember értekezéseiben kifejtett elméleti megfontolásainak ismertetésére. A második fejezetben kap helyet az üzletrész átruházás mechanizmusának ismertetése, mely a kutatásom központjának is tekinthető. A második fejezet tartalmába beépítésre került az üzletrész tagok között és kívülálló személyek irányában történő átruházás legfontosabb törvényi rendelkezéseinek bemutatása, kifejtve azon Ptk. által nevesített jogi eszközöket, amelyek alkalmasak arra, hogy a nem kívánatos személyeket távol tartsa a gazdasági társaságtól, biztosítva annak gördülékeny működésének biztosítását, és erősítse a társaság személyegyesítő jellegét. Kísérletet teszek az üzletrész értékének meghatározása vonatkozásában a legáltalánosabban elfogadott, és a szakirodalomban is kimunkált értékmérői fogalmak prezentálására, kitekintve az üzletrész forgalmi értékének házastársi vagyoni jogi perekben történő meghatározására.

Dolgozatom gerincét a harmadik fejezet adja, melyben fontosnak tartottam rámutatni az üzletrész átruházás joggyakorlati kérdéseinek sokféleségére is. Izgalmas kérdéskörnek tekintem az átruházó tag által vállalt kezesség kérdését, az üzletrész átruházásának érvénytelenségét is, így kifejtését dolgozatomban elengedhetetlennek tartottam.

Végezetül egy számomra érdekes területet, a társasági gyakorlatban gyakran előforduló, szerződési szabadság elve alapján megkötött szerződéstípust mutatok be. Tudományos munkám utolsó részében betekintést nyújtok az üzletrész átruházásával kapcsolatos szindikátusi megállapodásokra.

I. A TÖRZSTŐKE, A TÖRZSBETÉT, ÜZLETRÉSZ FOGALMI MEGHATÁROZÁSA

A törzstőke és törzsbetét fogalma, mibenléte

Annak érdekében, hogy az üzletrész fogalmával foglalkozzunk részletesebben, fontosnak tartom tisztázni a törzsbetét és törzstőke fogalmát is, hiszen e három alapvető fogalmi meghatározás alapjául szolgál a korlátolt felelősségű társaság jogi szabályozásának, segít megérteni a tag és a társaság közötti jogviszony lényegi és tartalmi elemeit.

A törzsbetét fogalmát a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) határozza meg. A törzsbetét a korlátolt felelősségű társaság tagjának vagyoni hozzájárulása. A tagok törzsbetétjei különböző mértékűek lehetnek, és egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál.¹

A vagyoni hozzájárulás tárgyának tekinti a törvény az alapító vagy a tag által a jogi személy rendelkezésére bocsátott vagyont, amely pénzből és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásból állhat.

Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként az alapító vagy a tag dolog tulajdonjogát vagy vagyoni értékű jogot ruházhat át a gazdasági társaság számára.² A Ptk. a gazdasági társaságokra vonatkozó közös szabályai között is rendelkezik a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásról, arról kiegészítő rendelkezést tartalmazva. Apportként követelés is szolgáltatható a gazdasági társaság számára, viszont csak akkor, ha a követelés jogerős bírósági határozaton alapul, vagy ha azt az adós elismerte.³ A tag munkavégzésre, személyes közreműködésre vagy szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem lehet nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás.⁴ A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értékét tekintve a Ptk. szigorú rendelkezést tartalmaz, hiszen, ha az apport átruházáskor fennálló értéke nem éri el a létesítő okiratban megjelölt értéket, különbözetének megfizetését követelheti az átruházástól számított öt évig az apportot szolgáltató személytől.

¹ Ptk. 3:161. § (1)

² Ptk. 3:10. § (2)

³ Ptk. 3:99. § (1)

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1132 irányelve (2017. június 14.) a társasági jog egyes vonatkozásairól implementálása során kellett ezt a rendelkezést a magyar társasági jogba beépíteni.

A törzsbetét törvényi meghatározása között intézményvédelmi szabályt is találunk, amikor a Ptk. úgy fogalmaz, hogy „ha egy törzsbetét szolgáltatására több személy közösen vállal kötelezettséget, a kötelezettséget vállaló személyeket a törzsbetét szolgáltatásának kötelezettsége egyetemlegesen terheli.”⁵ Véleményem szerint erre a rendelkezésre azért volt szükség, mert a jogalkotó biztosítani kívánta a társaság vagyoni, jogi, jövedelmi helyzetét, működésének biztosítását, garantálni annak folyamatos gazdasági fejlődését.

A törzsbetét fogalmának tisztázása után, a *törzstőke* fogalmát magyarázom dolgozatomban. A törzsbetétek összege a törzstőke, amely nem lehet kevesebb hárommillió forintnál.⁶ A törzstőke a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számtv.) értelmében a jegyzett tőke fogalmával megegyezik.⁷

Gondolataim során arra a következtetésre jutottam, hogy a korlátolt felelősségű társaság életében a társaság részére szolgáltatott törzstőke kiemelkedő jelentőséggel bír a társaság gazdasági életében, legalábbis alapításának kezdő szakaszában. Nézőpontom szerint a törzstőke szolgáltatásának üzleti és egyéb rendkívül fontos rendeltetése, funkciója van egy gazdasági társaság életében. Üzleti funkcióját tekintve a törzstőke szolgáltatásával biztosítva van a társaságnak a működéshez szükséges pénzügyi fedezete, mindaddig amíg a gazdasági társaság üzletszerű gazdasági tevékenységéből elegendő bevétele nem származik. Emellett a társaság a szolgáltatott törzstőke összegéből szerzi be a tevékenysége megkezdéséhez szükséges eszközöket, fizeti a munkavállalók számára a munkabért, fedezi a szükséges kiadásokat. A törzstőke az állami költségvetés számára is releváns, voltaképpen ez nyújt fedezetet a fizetendő adókra, járulékokra.

Az üzletrész fogalmi meghatározása

Az üzletrész jogi természetének meghatározása rendkívül nehézkes, e kérdés megválaszolása komoly polgári jogi kérdéseket vetett fel, tisztázása érdekében több, a témában jártas szakember fejtette ki ezzel kapcsolatos jogi álláspontját.

⁵ Ptk. 3:161 § (3)

⁶ Ptk. 3:161 § (4)

⁷ Számtv. 35. § (3) bekezdés szerint, a jegyzett tőke részvénytársaságnál, korlátolt felelősségű társaságnál, egyéb vállalkozónál (ha e tekintetben cégbírósi bejegyzési kötelezettség terheli) a cégbíróson bejegyzett tőke a létesítő okiratban meghatározott összegben.

Első lépésben arra a kérdésre keresem a választ, hogy a Ptk. dologfogalmában beilleszthető-e a korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető üzletrész?

Az üzletrész absztrakt fogalom, a tagok jogainak és kötelességeinek a társaság feletti tulajdonosi jogosultságainak, illetve a társaság vagyonából őket megillető eszmei hányadnak az elnevezése, amely nem a Ptk. szerinti dolog.⁸

A korábbi társasági törvényben (2006. év VI. törvény) nem találhattunk fogalmi meghatározást az üzletrészre nézve, de a törvényi rendelkezésekből az következett, hogy az üzletrész egy absztrakt fogalom, a tagok jogainak és kötelességeinek, valamint a társaság feletti tulajdonosi jogosultságainak, illetve a társaság vagyonából őket megillető eszmei hányadnak az elnevezése.⁹ Ilyen értelemben tehát nem azonos a Ptk.-ban foglalt dolog meghatározással, melynek lényeges kritériuma: a térbeli, fizikai kiterjedés, a birtokba vehetőség. Ezzel szemben az üzletrész, vagyoni és nem vagyoni értékű jogosultságok, kötelezettségek együttese, ami átruházható és örökölhető. A Ptk. 5:14. §-ának értelmében a dolog a birtokba vehető testi tárgy, amely tulajdonjog tárgya lehet. A dologra vonatkozó szabályokat megfelelően kell alkalmazni pénzre, értékpapírokra, és dolog módjára hasznosítható természeti erőkre, illetve állatokra.¹⁰

Gál Judit a témában írt munkájában kifejti, és egyértelműen rögzíti, hogy „Miután az elővásárlási jog az adásvétel különös nemei közé tartozik ma is és az új Ptk. szerint is, leszögezhető, hogy – noha az üzletrész nem lehet tulajdonjog tárgya, adásvételi (ajándékozási, csere) szerződés nem köthető rá és elővásárlási jog nem érvényesül pénzszolgáltatás fejében történő átruházásnál–, de quasi-adásvétel, quasi-ajándékozás és quasi-csereszerződés, valamint quasi-elővásárlási jog tárgya lehet, és így – véleményem szerint – tulajdonjog tárgyává is válhat, miután a joghoz és követeléshez hasonlóan az átruházás az adott vagyoni elem feletti teljes rendelkezési jog átszármaztatását kell jelentse.”¹¹

Pintér Attila, részben Gál Judit előbb ismertetett megállapításaira reagálva, részben saját gondolatit kifejtve írt a téma kapcsán értekezésében. Az értekezését összefoglalva rögzíthető, hogy az üzletrész nem minősíthető dolognak, így tulajdonjog tárgya sem lehet. Állítása szerint a jogalkotó, azzal a megoldással, hogy az üzletrészre a dolog fogalmát nem terjesztette ki, holott arra lehetősége lett volna, mint a részvény esetében, így ő sem

⁸ BDT2004. 939. fejrésze

⁹ DR. BESENYEI Lajos et, al.: Gazdasági társaságok. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1998., 336.

¹⁰ Ptk.5:14. §

¹¹ GÁL Judit: Üzletrész-átruházás az új Ptk. szerint. In: Céghírnök, 2013/9., 8.

tekinti dolognak az üzletrészt.¹² Egyetértek azzal a ténnyel is, támaszkodva a Ptk. értelmező rendelkezésére, miszerint az üzletrész vagyontárgynak sem tekinthető.¹³

Tagsági jogokról a részvénytársaság kivételével nem lehet értékpapírt kibocsátani. Ptk. ezen kógens normája szerint, a korlátolt felelősségű társaságban a tagsági jogokról nem lehet értékpapírt kibocsátani, az üzletrész értékpapírként forgalomba nem kerülhet.¹⁴

*Az üzletrész a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége.*¹⁵

„A törzsbetétért cserébe elnyert jogok összességének és a tagi minőséghez kapcsolódó kötelezettségeknek egysége.”¹⁶

Az üzletrész által megtestesített tagsági jogok és kötelezettségek

A könnyebb megértés miatt csoportosítom a tagokat megillető jogokat és kötelezettségeket majd részletezem őket.

A tagokat megillető jogok

a) vagyoni jogok

1. Osztalékhoz való jog/ Osztalékhoz fűződő jog

Amennyiben a gazdasági társaság eredményesen, nyereségesen működik gazdasági tevékenységének ideje alatt, úgy a tag a társaság felosztható és a taggyűlés által felosztani rendelt saját tőkéjéből a törzsbetétek arányában osztaléokra jogosult. Az osztalékhoz való jogosultságot támasztja alá az a Ptk. rendelkezés, miszerint a társaság nyereségéből a tagok vagyoni hozzájárulásuk szerint részesednek, és az esetleges veszteség is így terhelné őket.¹⁷ Ugyanakkor a létesítő okiratban megállapodhatnak a társaság tagjai, hogy az osztalékból nem törzsbetétük arányában részesedjenek, azzal a megszorítással, hogy a

¹² PINTÉR Attila: Az üzletrész-átruházási szerződésről. In: Gazdaság és Jog, 2016/5., 11-15.

¹³ MOHAI Máté: Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jogról. Polgári Jog 2018/6.- Fórum

¹⁴ MOCSÁRI Attila Zsolt: Az üzletrész jogi természetéről. In: Gazdaság és Jog, 2017/4., 14.

¹⁵ Ptk. 3:164. § (1)

¹⁶ VERESS Emőd: Megjegyzések a korlátolt felelősségű társaság üzletrészeinek fogalmáról. In: Jogkódex, 2019/3., 119-125.

¹⁷ BREHÓSZKI Márta: Az osztalék néhány gyakorlati problémája. In: Gazdaság és Jog, 2020/21., 19-23.

nyereségből vagy a veszteség viseléséből tag teljesen nem zárható ki.¹⁸A társaság osztalék jogcímén pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni értékű juttatást szolgáltatathat.¹⁹ Témám szempontjából fontosnak tartom megemlíteni, hogy osztalékra az jogosult üzletrész átruházása esetén, aki az osztalék kifizetéséről szóló határozat meghozatalakor a tagjegyzékbe tagként be van jegyezve.²⁰

b) szervezeti jogok/ nem vagyoni jogok

1. Szavazati jog

A korlátolt felelősségű társaság tagjai, illetve alapítói a legfőbb szerv ülésén szavazással hozzák meg határozataikat. A létesítő okirat tartalmazza a tagokat megillető szavazatoknak a számát. Az egyes tagokat megillető szavazatok száma a tagok vagyoni hozzájárulásához igazodik, de ezen rendelkezéstől a társasági szerződésben rendelkezhetnek a tagok eltérően is. Társasági szerződés rendelkezése szerint a tagok rendelkezhetnek ugyanannyi szavazattal vagy valamely tag többlétszavazathoz is juthat. Társasági szerződésben megállapodhatnak továbbá abban is, hogy valamely tagnak a szavazati jogát kizárják, cserében számára több vagyoni előnyt juttatnak osztalék formájában.

2. Felvilágosítás és iratbetekintés joga

A gazdasági társaság vezető tisztségviselői kötelesek a tagok kérésére a társaság ügyiról felvilágosítást adni, a társaság üzleti könyveibe, és irataiba betekintést biztosítani. Elmondható, hogy a felvilágosításhoz és az iratbetekintéshez való jog kéz a kézben jár egymással, viszont egyik sem korlátlan jogosultság a tag számára. A társaság oldaláról az iratbetekintési és felvilágosítás adási kötelezettség akkor áll be, ha az információ, és az iratokhoz való hozzáférés a társaság üzleti titkát nem sérti, a felvilágosítást kérő a jogát nem visszaélészerűen gyakorolja, illetve a vezető tisztségviselő az információ kiadását titoktartási nyilatkozat megtételéhez köti és a nyilatkozatot a tag késedelem nélkül

¹⁸ BDT2020. 4133

¹⁹ Ptk. 3:184 § (2)

²⁰ BARTA Judit, HARSÁNYI Gyöngyi, MAJOROS Tünde: Gazdasági Társaságok a Polgári Törvénykönyvben. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2014., 182.

megteszi. ²¹A Fővárosi Ítéltábla korábbi határozatában úgy fogalmazott, hogy „nyilvánvalóan a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének sérelmét jelenti, ha az iratbetekintés, felvilágosításkérés célja nem a társaság feletti irányítási, ellenőrzési jogok rendeltetésszerű gyakorlásához szükséges információk megszerzése, hanem az iratok felhasználásával a társaságnak hátrány okozása.”²²

3. Napirend tűzéshez való jog

A tag joga, hogy a taggyűlés összehívása esetén, a meghívó kézhezvételétől számított 8 napon belül, javasolja újabb kérdés napirendre tűzését. Ezt úgy teheti meg, hogy írásban megküldi a kiegészítést az ügyvezetőnek és a tagoknak.

4. Részvétel a legfőbb szerv döntéshozatalában

A társaság minden tagjának alanyi joga, hogy a legfőbb szerv ülésén részt vegyen. A tag jogosult az ülésen személyesen vagy képviselő útján részt venni. A részvétel joga nem tekinthető kötelezettségnek, elmulasztása esetén felelősségre vonni nem lehet. ²³ Az ülésen a tag indítványokat és észrevételeket tehet, javaslatokat fogalmazhat meg.

c) egyéb jogok

A társasági határozatok megtámadásának a joga. Minden tagnak joga van ahhoz, hogyha a társaság szerveinek (legfőbb szerv, ügyvezetés, felügyelőbizottság) valamely határozata jogszabályt sért, vagy létesítő okiratba ütközik, a jogsértés orvoslása érdekében, kérje bíróságtól a határozat felülvizsgálatát.

A tagokat külön kisebbségi jogok is illethetik, ha akár egyedül, akár más taggal együtt a szavazatok legalább öt százalékával rendelkeznek és nem éri el szavazatuk az összes leadható szavazat 50%-át. A Ptk. az ilyen tagokat kisebbségben lévőknek tekinti, és többletjogosítványokkal kívánja őket védeni. Alapvetően három kisebbségi jogot biztosít

²¹ BODOR Mária: Az iratbetekintés gyakorolhatóságának kérdései. In:Céghírnök, 2020/1.,4-6.

²² BDT2013. 2896

²³https://eta.bibl.uszeged.hu/3375/415/EFOP343_Olvasólecke_Társasági%20jog%20I_A%20gt%20szerv_A%20lgt%20szerv_Farkas%20Csaba_20210115.pdf

a Ptk., a legfőbb szerv összehívásának a jogát, független könyvvizsgáló kirendelésének a jogát és kártérítési per indításának a jogát.

A tagokat terhelő kötelezettségek

1. Vagyoni hozzájárulás teljesítése

A Ptk. rögzíti, hogy a gazdasági társaság tagja az alapításkor köteles a gazdasági társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesíteni. A vagyoni hozzájárulást a tagoknak önerőből kell befizetniük, amely ezután a társaság tulajdonát fogja képezni, a társaság saját vagyonát gyarapítja.²⁴ A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmaradása egyértelműen a tagsági jogviszony megszűnéséhez vezet, feltéve, hogy a tag a vagyoni hozzájárulást a vállalt időben nem szolgáltatja, és a ügyvezetés harminc napos határidő tűzésével és a jogkövetkezmények feltüntetésével felszólítja a teljesítésre, de nem teljesít.

25

2. Mellékszolgáltatási kötelezettség

A tag a társaság tevékenységében személyesen is részt vehet. A személyes tevékenységet a korlátolt felelősségű társaság esetében mellékszolgáltatásnak nevezzük.²⁶ A mellékszolgáltatás keretében a társaság tagja a társaságot személyes munkájával is segíti, ezzel is hozzájárulva annak minél hatékonyabb működéséhez, üzletszerű gazdasági tevékenységének folytatásához. A mellékszolgáltatásnak tekinthető minden olyan tevékenység, mely a társaság tevékenységében való részvételnek minősül, és mögötte erre irányuló jogviszony nincs, a tevékenységnek a létesítő okiratban történő részletes rögzítése megtörtént. A tagot a személyes tevékenységével összefüggésben ellenszolgáltatás illeti meg a társasági szerződés rendelkezése szerint. A társaság a taggal szemben a tevékenység végzését akkor követelheti, ha ezt a társasági szerződés lehetővé

²⁴ <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/vagyoni-hozzajarulas-a-cegmukodesben/>

²⁵ Ptk. 3:98. § (1)

²⁶ https://eta.bibl.uszeged.hu/4933/1/TAMOP_TTIK_gazdasaginformaticusok_Tarsasagi%20jogi%20alapi%20jegyzet_végleges.pdf

teszi. A társasági szerződésben a mellékszolgáltatással összefüggésben rendelkezni lehet a személyes közreműködés feltételeiről, teljesítésének idejéről, annak módjáról, a tevékenység nem megfelelő teljesítése esetén a kötberről és rendelkezésre álló érvényesíthető igényekről.²⁷ A törvényi rendelkezés értelmében a mellékszolgáltatás csak személyes közreműködéssel teljesíthető. E rendelkezés diszpozitivitásából adódóan azonban a társaság tagjai a törzsbetétén felül pénzbeli hozzájárulás teljesítését is előírhatják mellékszolgáltatásként, e kötelezettség időtartama azonban korlátozható.²⁸

3. Pótbefizetési kötelezettség

A pótbefizetés egy speciális vagyoni hozzájárulás, hiszen a gazdasági társaság tagjai a társaság működéséhez pótbefizetés jogcímén is teljesíthetnek vagyoni hozzájárulást. A pótbefizetés elsődleges céljának a tagok által nyújtott vagyoni hozzájárulások veszteségének pótlása tekinthető, emellett elrendelése mögött hitelezői érdekek is mutatkoznak.²⁹ A létesítő okirat rendelkezése szerint a társaság legfőbb szerve a társaság veszteségeinek fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írhat elő a tagok számára. A társaság létesítő okiratában a pótbefizetés elrendelhetőségének gyakorisága mellett meg kell határozni azt a legmagasabb összeget, amelynek befizetésére a tag kötelezhető válik. A legmagasabb összeg meghatározása kétféle módon történhet: fix összegben, vagy a törzsbetéthez viszonyítottan százalékos mértékben kifejezve.³⁰ A pótbefizetés teljesítésének módját, ütemezését és teljesítésének határidejét taggyűlési határozatban meg kell határozni, azzal a ténnyel kiegészülve, hogy a pótbefizetés összege a tag törzsbetétjét nem növeli. A pótbefizetés összegét a társaság jegyzett tőkéjéhez kapcsolatan elkülönítve tartják nyilván.³¹

A tagokat megillető jogok és kötelezettségek ismertetése után, relevánsnak tartom leírni azt, hogy az üzletrész átruházása esetén az üzletrészbe foglalt jogok és kötelezettségek egy része csak a többi jogosultaggal és kötelezettséggel együttesen

²⁷ PÁZMÁNDI Kinga: Mellékszolgáltatás és pótbefizetés a korlátolt felelősségű társaság szabályozásában. In: Gazdaság és Jog, 2016/9., 11-12.

²⁸ BDT2019. 4056.

²⁹ BODOR Mária: A pótbefizetés. In: Gazdaság És Jog, 2023/3-4., 59-61.

³⁰ http://eta.bibl.uszeged.hu/3173/85/EFOP343_006_001_Olvasolecke_Tarsasagi_jog_II_A_kft_I_Farkas_Csaba_20210315.pdf

³¹ <https://ado.hu/cegvilag/a-potbefizetes-modositott-szabalyai/>

ruházható át, a jogosultságok kizárólag eszmei hányad alapján oszthatók fel több jogosult között.³²

*Az üzletrész a társaság nyilvántartásba vételével keletkezik.*³³ Üzletrészről a társaság alapításának kezdő időszakában, a cégbejegyzéstől kezdődően beszélünk. A nyilvántartásba foglalást eredményező cégbejegyzési eljárás előtt az üzletrész bármilyen érvényesen megkötött szerződés tárgya lehet, viszont a megkötött szerződésnek a teljesítése a cégbejegyzés után foganatosítható.³⁴ Fővárosi Ítéltábla jogszabályi rendelkezéséből következően megállapította, hogy a törzstőke újabb vagyoni hozzájárulással történő felemelése esetén az üzletrész a törzstőkeemelés cégjegyzékbe való bejegyzésének időpontjában keletkezik. Ebben az esetben a tag az üzletrészét azzal a feltételtől függő hatállyal ruházza át, amivel biztosítja, hogy a törzstőkeemelés a cégjegyzékbe bejegyzésre fog kerülni.³⁵

Az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétjéhez igazodik. Noha az üzletrész „piaci értéke” az adott gazdasági társaság piaci pozíciójához, gazdasági értelemben vett dinamizmusához, gazdasági növekedéséhez igazodik.³⁶ Azonos mértékű üzletrészhez azonos tagsági jogok fűződnek.

Ha a tagnak több üzletrésze van, a társasággal szemben akkor is egy tagnak számít. A társasági szerződés ettől eltérő rendelkezése semmis.³⁷ A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény hatályának idején úgy fogalmazott, hogy minden tagnak csak egy üzletrésze lehet. Ezzel szemben a hatályos Ptk. átreformálta az erre utaló szakaszt, és kifejezetten megengedő abban a tekintetben, hogy egy tagnak több üzletrésze is lehessen. A törvény fontos garanciális szabályt tartalmazva rögzíti, hogy a tag akkor is egy tagnak számít a társasággal szemben, ha több üzletrésze van. Álláspontom szerint az új szabályozást látva a jogalkotó a jogirodalomban, valamint a joggyakorlatban egy éveken át húzódó jogvitát zárt le ezen szakasz törvénybe foglalásával. Az üzletrész értékesítése jóval gördülékenyebben, gyorsabban lefolytatható az új szabály törvénybe emelésével,

³² BARTA Judit, HARSÁNYI Gyöngyi, MAJOROS Tünde: *Gazdasági Társaságok a Polgári Törvénykönyvben*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2014, 163.

³³ Ptk. 3:164 § (1)

³⁴ VÉKÁS Lajos, Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet*, Wolters Kluwer, Budapest, 2014.

³⁵ BDT2018. 3888.

³⁶ DR. PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári Jog I. – Kommentár a gyakorlat számára*, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020., 217.

³⁷ Ptk. 3:164 § (1)

hiszen az értékesítés előtt az értékesíteni kívánt önálló üzletrészt nem kell felosztani, és ahhoz a taggyűlés hozzájárulása sem szükséges.³⁸

A hármas fogalmi triász ismertetése után fontosnak tartom tisztázni a törzsbetét és az üzletrész közötti lényeges különbséget. Lényegi különbséget az adja, hogy ameddig a törzsbetét értékét a társasági szerződés számszerűleg pontosan tartalmazza, addig az üzletrész értéke változó, amit gazdasági tényező, a társaság piaci pozíciója, illetve likviditási problémái befolyásolják, melynek függvényében növekedésnek vagy csökkenésnek indulhat értéke. A törzsbetét a vagyon nagyságát mutatja, és mögötte meghatározott dolgot értünk, mint a pénzbeli és a nem pénzbeli vagyon hozzájárulást, míg az üzletrész a tagokat megillető jogokat és kötelezettségeket foglalja magába.

Közös tulajdon az üzletrészen

„A közös tulajdonú üzletrész olyan speciális jogközösség, amelyre a dologi jellegű tulajdonközösség szabályait megfelelően kell alkalmazni. A Ptk.-nak a közös tulajdonra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatók a társaságra, illetve a többi tagra is kihatóan, hanem csupán a közös üzletrész tulajdonostársai belső jogviszonyában.”³⁹

A Ptk. 3:165 § (1) bekezdése lehetővé teszi, hogy az üzletrésznek több jogosultja is legyen. Ezek a személyek a társasággal szemben egy tagnak számítanak, jogaikat csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a tagot terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen felelnek. Közös képviselő a tulajdonostársak valamelyike lehet, akit a tulajdonostársak a részesedésük arányában gyakorolt szavazati joguk alapján választanak. A Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezlete által tartott ülésén a résztvevők a diszpozitivitás szempontjából vizsgálták a Ptk. 3:165 §-ának a közös tulajdonú üzletrész közös képviselőjére vonatkozó rendelkezését. A résztvevők egy részének álláspontja szerint az adott gazdasági társaság működésének ideje alatt lehetnek olyan okok, továbbá felmerülhetnek a közös képviselő személyétől függetlenül olyan esetek, melyek tekintetében az üzletrész tulajdonosai a gazdasági társaságtól független, közös, kívülálló, harmadik személyt választhatnának a képviseleti feladatok abszolválására. A másik uralkodó álláspont szerint csak olyan személy lehet közös képviselő, akinek ”köze van”

³⁸ Gál Judit: Egy tag – egy üzletrész? Az egyszemélyes kft. üzletrésze. In: Gazdaság és Jog, 2022/5-6., 56-57.

³⁹ BDT2011.255

az üzletrészhez, így a közös képviselő tagsági jogokat gyakorol a többi tag nevében is. A közös tulajdonú üzletrész képviselőjének személye, és az abban beállt változás társaság jogi értelemben kiemelt jelentőséggel bír a gazdasági társaság életében. A közös képviselő személyében beállt változást az új képviselő köteles bejelenteni. A jognyilatkozat tételére vonatkozó szabályok értelmében a változást az új képviselő köteles késedelem nélkül, írásban bejelenteni a gazdasági társaság számára.

II. AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁSA

Az üzletrész átruházás dogmatikai kérdése

Koncentrálva az üzletrész átruházás, mint teljes és egyedül álló jogintézmény szabályaira, és annak ismertetésére, előtte érdemes visszatérni Pintér Attila megállapításaihoz az üzletrész jogátruházással és engedményezéssel történő átruházására. Megállapítása szerint, ha az üzletrészhez tartozó jogosultságok összessége jogátruházással átszállhatnának az üzletrész megszerzőjére, az üzletrészhez tartozó kötelezettségek átruházásához a jogátruházás, mint jogintézmény alkalmatlan. Az engedményezéssel pedig – tekintettel arra, hogy az engedményezésnek a tárgya nem a jog, hanem az abból származó követelések – engedményezni lehetne a társasággal szemben minden követelést, az engedményezés a társasággal szemben fennálló jogosultságokat nem viszi át.⁴⁰

A tagok társasági tagsági jogviszonya nem egy szerződéses pozíció, ezért annak átruházása sem a szerződésátruházás szabályai szerint történik. Az üzletrész átruházás a

⁴⁰ PINTÉR Attila: Az üzletrész-átruházási szerződésről. In: Gazdaság és Jog, 2016/5., 11-15.

korlátolt felelősségű társaság tagját megillető tagsági jogok és kötelezettségek egységének, a társasági tagságának az átruházását jelenti, amely átruházás jogcíme nem valamilyen nevesített tulajdonátruházási szerződés, mivel annak törvényben meghatározott tárgyai közé a társasági tagság nem illeszthető be, hanem a sajátos társasági jogi szabályozással rendelkező üzletrész-átruházási szerződés.⁴¹

A törvényszöveg kerüli az üzletrész pénzszolgáltatás ellenében történő átruházásának jogcímesítését, azaz az adásvételi szerződés kifejezés használatát. A Wolters Kluwer Complex Kiadó által megjelentetett kommentár kitér arra, hogy az üzletrész átruházás jogcíme nem valamilyen nevesített tulajdon-átruházási szerződés (adásvétel, csere, ajándékozás) –, mert az üzletrész, mint jogok és kötelezettségek összessége, nem lehet a Ptk. szerinti tulajdonjog tárgya –, hanem sajátos társasági jogi karakterrel rendelkező átruházási szerződés. Ugyanakkor e dogmatikai finomságra maga a törvény sem tud mindig figyelemmel lenni (pl. közös tulajdon az üzletrészen), másrészt a joggyakorlatban és bírói gyakorlatban is a tulajdon-átruházási, ezen belül pl. adásvétel szerződések vertek már gyökeret.

Összegzésként egyértelműen elmondható, hogy az üzletrész-átruházás sui generis jogintézmény.

A hatályos társasági jogi szabályozás különbséget tesz az üzletrész tagok közötti átruházása és a kívülálló személyre történő átruházás között. A tagok közötti és a kívülálló személy részére történő átruházás esetére a Ptk. eltérő szabályokat rögzít, így dolgozatom alábbi fejezetében ezek mechanizmusát vizsgálom.

Az üzletrész tagok közötti átruházása

*Az üzletrész a társaság tagjai között szabadon átruházható.*⁴² A tagok közötti üzletrész átruházás a társaságban az átruházás előtt fennálló társasági tagi szerkezetet nem befolyásolja, hiszen abba idegen nem kapcsolódik be. A Ptk. az üzletrész tagok közötti szabad átruházhatóságáról rendelkezik, ennek indoka, hogy olyan személy szerez üzletrészt a gazdasági társaságban, aki már a tagok között szerepel, vélelmezve a többi

⁴¹ VÉKÁS Lajos, Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet, Wolters Kluwer, Budapest, 2014., 377.

⁴² Ptk. 3:166. §

taggal bizalmi viszonyban áll „*affectio societatis*”, és nincs olyan kifejezett ok, amely a tulajdonszerzés vonatkozásában korlátozás bevezetésére adna alapot.⁴³

Figyelembe véve, hogy a társaság kötelezettségeiért a tag nem köteles helytállni, a korlátolt felelősségű társaság vagyona szolgál a társasággal szemben fennálló hitelezői követelések fedezetéül is. Éppen ezért a törvény a hitelezői követelések kielégítése és a hitelezői fedezet biztosítása érdekében a tagoknak nem engedi meg azt, hogy a tagok a tagsági jogviszonyuk megszűntetésekor üzletrészüket aktuális értékét a társaság vagyonából vonják ki. A gazdasági társaság tagja a tagsági jogviszony megszűntetésekor az üzletrészt egy piacon lévő másik befektetőre ruházza át. Tekintettel tehát arra az összefüggésre, hogy a tagok nem tartoznak helytállási kötelezettséggel a társasági tartozásokért, így az üzletrész átruházása a hitelezők helyzetének szempontjából közömbös, azt nem érinti.⁴⁴

A jogirodalom a korlátolt felelősségű társaságot a jogi terminológiában tőke- és személyegyesítő gazdasági társaságnak tekinti, viszont a tagoknak megannyi választási lehetőségük van arra, hogy a társaság tagjainak változását korlátozzák.

A Ptk. – köszönhetően a diszpozitív szabályozási módszerének – teljes szabadságot biztosít a tagoknak arra, hogy a tagok közötti átruházás esetén is beiktathatnak korlátozásokat, megkötéseket, tilalmakat egyaránt. A törvény nem nevesít a tagok egymás közötti átruházás kapcsán semmilyen korlátozást és tilalmat, viszont a tagoknak szabad kezük adva nem is tiltja meg bármely korlátozás vagy tilalom esetleges bevezetését, alkalmazását a gazdasági társaság életében. Társasági szerződésben a felek rendelkezhetnek, hogy megtiltják az üzletrész átruházását a tagok között, előírhatják, hogy az üzletrész átruházását taggyűlési jóváhagyáshoz kötik, illetve meghatározhatják az üzletrész átruházásnak feltételeit is.

Amennyiben a társaság tagja mellékszolgáltatás keretében személyesen közreműködik egy gazdasági társaság életében, ennek időtartamára a társasági szerződésben üzletrész átruházási tilalmat írhatnak elő a tagok, ezzel biztosítva a mellékszolgáltatás időszerű teljesítését.⁴⁵

⁴³ VERESS Emőd: Megjegyzések a korlátolt felelősségű társaság üzletrészenek fogalmáról. In: Jogkódex, 2019/3.,3.

⁴⁴ <https://arsboni.hu/az-uzletrész-atruházásának-esetei/> megtekintés ideje: 2023.10.18.

⁴⁵ VERESS Emőd: id. mű, 4.

Üzletrész átruházása kívülálló személyre

Az üzletrész kívülállóra történő átruházása már hitelezői szempontból is relevanciával bír, mert a társaságon kívül álló harmadik személy teljesítőképessége lehet rosszabb, mint az átruházó tagé. Emiatt a Ptk. csak akkor engedi az üzletrész kívülállóra történő átruházását, ha a tag a törzsbetétét teljes mértékben szolgáltatotta, kivéve, ha az átruházásra azért kerül sor, mert a vagyoni hozzájárulás, illetve a pótbefizetés teljesítésének elmulasztása vagy kizárás miatt a tag tagsági viszonya megszűnt.⁴⁶

Az üzletrészt kívülálló személyre történő átruházása a tagok számára is jelentőséggel bír abból a szempontból, hogy ekkor egy társaságon kívüli személy válik a társaság tagjává. A Ptk. ezért több jogi eszközt is biztosít annak érdekében, hogy a társaság számára nem kívánatos személyt távol tartsák, vagy a nem kívánatos helyzetet megakadályozzák.

a) Elővásárlási jog gyakorlása

A pénzszolgáltatás ellenében történő üzletrész átruházás esetére a törvény a többi tag, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy - ebben a sorrendben – számára az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jogot (elővásárlási jog) biztosít. E jog átruházása semmis. Amennyiben a tagok közül többen is élni kívánnak e joggal, az az üzletrészeik egymáshoz viszonyított mértéke szerint, arányosan illeti meg őket. Az üzletrész-átruházás során gyakorolható elővásárlási jog esetében az is elvárás, hogy a korábbi tagok megőrizhessék addigi pozícióikat, amit az elővásárlási jog arányos gyakorlása biztosíthat.⁴⁷

Amennyiben a tagok nem kívánnak élni ezen jogukkal, úgy a társaságot illeti a lehetőség, akinek nevében a legfőbb szerv dönt a jognak a társaság általi gyakorlásáról, vagy e jog gyakorlására harmadik személy kijelöléséről.

Ha a tag az ajánlat közlésétől számított tizenöt napon belül, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy az ajánlat közlésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy jogával nem kívánt élni.

⁴⁶ BDT2015. 3284. Semmis az üzletrész átruházására irányuló szerződés, ha az átruházó tag a törzsbetét teljes összegét nem fizette be.

⁴⁷ BH2004. 374 II. A kéttagú korlátolt felelősségű társaság egyik tagja elővásárlási jogát akkor is gyakorolhatja, ha a másik tag - üzletrészeinek felosztása nélkül - üzletrésze meghatározott hányadát vételár fejében úgy ruházza át kívülálló személyre, hogy az eladó és a vevő közös üzletrész tulajdonosává válnak.

Rendelkezik a Ptk. az elővásárlási jog megsértésével kötött szerződések jogkövetkezményiről. Ha az üzletrész átruházója az átruházási szándékot nem közli az elővásárlásra jogosulttal, vagy egyéb módon megsérti annak jogait, az elővásárlásra jogosult kérheti annak megállapítását, hogy a sérelmére kötött pénzzolgáltatás ellenében kötött átruházási szerződés hatálytalan.

Az elővásárlási jog jogosultja az elővásárlási jogának megsértése miatt bírósághoz fordulhat, és kérheti annak megállapítását, hogy a megkötött szerződés vele szemben hatálytalan. A bírói gyakorlatban kialakult elvnek tekinthető, hogy a jogosult amellett, hogy hivatkozik az elővásárlási jogának megsértéséről, többek között vételi ajánlatot elfogadó nyilatkozatot kell tennie, és bizonyítania kell, hogy ha lehetősége lett volna élt volna az elővásárlási jogával. A Bíróság minden esetben ellenőrzi a jogosult vételi szándékának komolyságát, azáltal, hogy a jogosult teljesítőképességének igazolását kéri, és felhívhatja az elővásárlási jog jogosultját, hogy a vételárat, vagy annak meghatározott hányadát helyezze bírói letétbe. A hatálytalanság jogkövetkezményeinek érvényesítése érdekében a törvény a szerződés megkötésétől számított egyéves jogvesztő objektív határidőt biztosít a jogosultnak arra, hogy bírósághoz forduljon. A szerződés megkötésétől számított egy év elteltével a jogosult akkor sem érvényesítheti igényét, a szerződésről nem szerzett tudomást, illetve, ha menthető okból nem érvényesítette korábbi igényeit.

A társasági szerződés az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jogot ki is zárhatja és akkor az üzletrész pénzzolgáltatás ellenében szabadon átruházható, vagy korlátozhatja, ami a jogosulti kör szűkítését jelenti, azaz csak a tagoknak, vagy csak a társaságnak biztosítja például ezt a jogot.

Az üzletrésznek bírói végrehajtási eljárásban történő, többnyire árverésjellegű értékesítése során – hasonlóan a kívülállókra való üzletrész-átruházáshoz –, az elővásárlási jog a többi tagot, a társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt (ebben a sorrendben) illeti meg.

b) Az üzletrész kívülálló személyre történő átruházásának a társaság beleegyezéséhez kötése

A társaság védelmében a társasági szerződés az üzletrész kívülálló személyre történő átruházását a társaság beleegyezéséhez is kötheti. A beleegyezés megadásáról a taggyűlés dönt. Ilyenkor az átruházási szándékot és a megszerző személyét a társaságnak be kell jelenteni, a legfőbb szervnek a bejelentéstől számított 30 napja van a hozzájárulás

megadásához. Amennyiben a társaság az átruházási szándék bejelentésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, a beleegyezést megadottnak kell tekinteni. A törvény kizárja, hogy a társasági szerződés 30 napnál hosszabb határidőt biztosítson.

c) Az átruházás kizárása

A társasági szerződés a társaság védelmében ki is zárhatja az üzletrész átruházását, kivéve a pénzzolgáltatás ellenében történő átruházást. Ennek oka, hogy ennél az átruházási esetenél az elővásárlási jog gyakorlásának lehetősége elegendő védelmet nyújt a tagok és a társaság számára, a kívülálló személy társaságba jutásával szemben.

Üzletrész átruházás közös szabályai

Az üzletrész átruházását írásba kell foglalni.⁴⁸ Az írásbeliség tekintetében rögzíthető, hogy elegendő az egyszerű írásba foglalás, hiszen a törvény szerint nincs szükség közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalásra.⁴⁹ A Fővárosi Ítéltábla korábbi ítéletében úgy határozott, hogy az üzletrész átruházási szerződés törvény szerint előírt kötelező írásbeliségének megfelel, ha azt a taggyűlési határozat részeként a taggyűlési jegyzőkönyvbe foglalják, abból egyértelműen kitűnik a felek szerződéskötésre irányadó akarategyezőségük fennállása.⁵⁰

Az üzletrész átruházása a társasági szerződés módosítását nem igényli.⁵¹ E körben született bírói gyakorlat egységes abban, hogy a korlátolt felelősségű társaság tagjainak személyében történt változás esetén a létesítő okirat módosítása nem szükséges, ezért változásbejegyzési kérelemhez nem kell mellékelni a létesítő okirat változásokkal egybefoglalt hatályosított szövegét, és a legfőbb szerv határozatát is csak akkor kell csatolni, ha az a tagváltozás jellege folytán szükséges.⁵²

Tekintettel arra, hogy cégszerű adatok közül a tagokra vonatkozó adatok a gazdasági társaság tekintetében az egyik legfontosabb, úgy gondolom, hogy az üzletrész átruházás során – akár tagok között, akár kívülálló személyre történik az átruházás – a tagok

⁴⁸ Ptk. 3:168. § (1)

⁴⁹ VÉKÁS Lajos, GÁRDOS Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet, Wolters Kluwer, Budapest, 2014., 381.

⁵⁰ ÍH2009. 175.

⁵¹ Ptk. 3:168. § (1)

⁵² ÍH2010.87

személyében bekövetkezett változás megjelenjen a cégjegyzékben, hogy arról a kívül állók is tudomást szerezzenek. Ezt szolgálja a tagjegyzék intézménye, amelyet ilyen esetben hatályosítani szükséges.

Ahhoz, hogy a célzott joghatások az üzletrész átruházása esetén beálljanak az társasággal szemben, és az üzletrész megszerzője gyakorolni tudja a társasággal szemben fennálló jogait, és teljesíteni tudja a kötelezettségeit, az üzletrész átruházó ügyletről a társaságnak is tudomást kell szerezni. *Bíróság álláspontja szerint az üzletrész átruházása esetén az üzletrész megszerzője köteles a jogosultak személyének megváltozását és annak időpontját bejelenteni a társaságnak. A tagváltozás a társasággal szemben annak bejelentésétől hatályos, az üzletrész megszerzője a megszerzés társasággal szembeni bejelentésétől kezdődően gyakorolja a tagsági jogviszonyból eredő jogosultságokat.*⁵³ Társaságnak történő bejelentés címzettje egyértelműen a társaság ügyvezetője, hiszen ő a társaság törvényes képviselője. A társaság ügyvezetőjéhez történő bejelentésnek az üzletrész megszerzésétől számított 8 napon belül kell megtörténnie. A határidő elmulasztása a társasággal szembeni tagsági jogok gyakorlásának korlátja. A Ptk. szövegéből egyértelműen rögzíthető, hogy az egyszerű írásba foglalás nem elegendő formája a társaságnak történő bejelentésnek.⁵⁴ Az írásbeliség minősített változatát követeli meg, és elutasítja ezzel az egyszerű írásba foglalást a bíróság is, ítéletében úgy határozott, hogy *ha az eladó a tulajdonjogát az üzletrész vételárának teljes kifizetéséig fenntartotta, a vevő a jogosult személyében bekövetkezett változásbejelentési kötelezettségének az adásvételi szerződés bemutatásával nem tesz eleget. A tagságból eredő jogait csak attól kezdve gyakorolhatja, amikortól az üzletrész megszerzését közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban a társaságnak bejelentette és nyilatkozott, hogy a társasági szerződés rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el.*⁵⁵

Összegezve, a kialakult bírói gyakorlat szerint az üzletrész átruházása a szerződő felek egymás közötti viszonyában a szerződés megkötésének napjától, vagy a szerződésben meghatározott esetleges későbbi időponttól, feltétel bekövetkeztétől hatályos, azaz az üzletrész ebben az időpontban kerül az átruházó személy tulajdonából az üzletrészt megszerző személy tulajdonába, aki ettől az időponttól gyakorolhatja az

⁵³ BDT2021. 4331

⁵⁴ VÉKÁS Lajos, Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet, Wolters Kluwer, Budapest, 2014., 382.

⁵⁵ BDT2018. 3800

üzletrésszel kapcsolatos tulajdonosi jogokat (átruházhatja, megterhelheti, biztosítékba adhatja az üzletrészt).

Az üzletrész átruházása folytán bekövetkezett tagváltás a társasággal szemben attól az időponttól válik hatályossá, amikor az üzletrészt átruházással megszerző tulajdonos a tagváltást az üzletrész-átruházási szerződés (jogügylet) csatolásával és a tagjegyzékbe történő bejegyzésre irányuló kérelem előterjesztésével együtt bejelenti a társaságnak. Az új tulajdonos – a tagjegyzékbe, illetve a cégjegyzékbe való bejegyzéstől függetlenül – ettől az időponttól kezdődően gyakorolhatja a tagsági jogviszonyból eredően a tagokat megillető jogokat, illetve köteles viselni a tagsággal járó kötelezettségeket mindaddig, amíg a bíróság jogerős ítélettel meg nem állapítja az üzletrész-átruházási jogügylet létre nem jöttét, érvénytelenségét, hatálytalanságát, illetve cégeljárásban a tagváltás bejegyzésére irányuló kérelmet érdemi okból – az alapjául szolgáló ügylet érvényes, hatályos létrejötte hiányában – jogerős végzéssel el nem utasítja.

Az üzletrész-átruházással kapcsolatos jogvita esetén az üzletrész-átruházási jogügyletet mindaddig létrejöttek, érvényesnek, hatályosnak kell tekinteni, amíg létre nem jöttét, érvénytelenségét, hatálytalanságát a bíróság jogerős határozattal meg nem állapítja, aminek ugyanakkor nincs *ex tunc* (visszaható) hatálya: az üzletrész jogszerű tulajdonosa az átruházó ügylet joghatás kiváltására alkalmatlanságát megállapító bírósági határozat jogerőre emelkedése időpontjától gyakorolhatja ismét a tagsági jogait, és a tagsági jogviszonyból eredő kötelezettségek is ettől az időponttól terhelik ismételten.

Az üzletrészt átruházó ügylet létre nem jöttét, érvénytelenségét, hatálytalanságát megállapító jogerős ítélet cégjogi jogkövetkezményeinek a levonására a cégbíróság által hivatalból folytatott törvényességi felügyeleti eljárásban kerülhet sor, a jogsértő adat törlése, vagy a jogsértően törölt adat ismételt bejegyzése azonban nem lehet *ex tunc* (visszaható) hatályú, arra csak a jövőre nézve (*ex nunc* hatállyal) kerülhet sor, mivel a cég működése, az azt megalapozó, alátámasztó határozatai visszaható hatállyal akkor sem módosíthatók, nem tehetők meg nem történtté, ha jogsértőek.⁵⁶

⁵⁶ EBH2004. 1145.; BDT2007. 1573. I. 1.; EBH2012. G. 5.; Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.417/2011/12.; 10.Gf.47.047/2012/9.; 10.Gf.47.061/2020/2.; 16.Cgtf.43.199/2018/2

Az üzletrész átruházásának joghatásai

Ha az üzletrész átruházást annak hatályosulásának szempontjából vizsgáljuk, a törvény szövegéből egyértelműen levezethetjük, hogy az üzletrész átruházás folytán bekövetkezett tagváltás a társasággal szemben annak bejelentésétől hatályos.⁵⁷ Fontosnak tartom kiemelni, hogy az üzletrész átruházási szerződés a szerződő felek egymás közötti viszonyában a szerződés megkötésének napjától, esetleg a szerződésben meghatározott időponttól, vagy a szerződésben előírt feltétel bekövetkeztével hatályosul. A társaságnak történő bejelentés időpontjától kezdődően az üzletrész új tulajdonosa gyakorolhatja a tagokat megillető jogokat, terhelik a társasággal járó kötelezettségek egyaránt.⁵⁸

Mindezen Ptk.-beli meghatározást egészítette ki a Bíróság azon álláspontjával, hogy a tag *mindaddig, amíg a bíróság a tulajdonszerzés jogellenességét meg nem állapítja, és tagváltás bejegyzésére irányuló kérelmét érdemi okból el nem utasítja, addig gyakorolhatja a tag a társasággal szemben fennálló jogait. A tagváltással kapcsolatos változásbejegyzési kérelem cégbírósági eljárásának kezdeményezése az ügyvezető kötelezettsége, függetlenül attól, hogy megítélése szerint az üzletrész átruházási szerződés érvénytelen.*⁵⁹

Az üzletrész átruházás esetén az átruházónak a tagsági jogviszonyból eredő jogai és kötelezettségei az üzletrész megszerzőjére szállnak át.⁶⁰

Joggyakorlati kérdéseket vethet fel az az eset, amikor az üzletrész átruházási szerződés megkötése korlátolt felelősségű társaság alapítója és egy lehetséges befektető között történik. Ahhoz, hogy a befektető a gazdasági társaság tagja legyen, üzletrész átruházási szerződést kell kötniük egymással. A befektető és a társaság alapítója a szerződés mellett külön megállapodhatnak egy szindikátusi szerződésben arról, hogy a befektető milyen ütemben, milyen formában nyújt pénzt, vagy szolgáltatást nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a gazdasági társaság részére. Az üzleti életben az üzletrész átruházási szerződés megkötése után történhetnek olyan esetek, amikor a befektetés célja füstbe megy. Az alapítónak ilyenkor egy célja lehet: az üzletrész átruházási szerződéssel

⁵⁷ Ptk. 3:169. § (2)

⁵⁸ DR. PETRIK Ferenc (szerk.): Polgári Jog I.– Kommentár a gyakorlat számára, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020., 227.

⁵⁹ EBH2004. 1145.

⁶⁰ Ptk. 3:169. § (1)

átruházott üzletrészt visszaszerezni. A Kúria kimondta, hogy az üzletrész átruházási szerződés csak jövőre nézve szüntethető meg, ha az átruházás cégjogi következményei már bekövetkeztek, és a felek a szindikátusi szerződésben az alapító részére elállási jogot is csak ezen időpontig biztosíthatnak. A Kúria érvelésében úgy fogalmazott, hogyha az üzletrész átruházási szerződés visszamenőleges hatállyal, a cégjogi következmények beállta után megszüntethető lenne, eredeti állapotnak megfelelően visszamenőleges hatállyal kellene úgymond „visszajegyezni” az eredeti tagot, ami egy közhiteles nyilvántartás vonatkozásában nem lehetséges.⁶¹

Üzletrész értéke

A korlátolt felelősségű társaság üzletrészének értékesítése körében kiemelet jelentőséggel bír értékének meghatározása. A gyakorlatban háromféle értéket különböztetünk meg: az üzletrésznek van ún. névértéke, könyv szerinti értéke, és forgalmi (piaci) értéke.

A Legfelsőbb Bíróság egy korábbi ítéletében a névérték nagyságának meghatározása kapcsán kimondta, hogy az üzletrész névértékének értékén a törzsbetét értékét kell figyelembe venni.⁶² Könyvszerinti érték az az érték, amely a számviteli nyilvántartás szerinti értékkel azonos.⁶³

Mind a bírói, mind a szakértői gyakorlat, illetve a jogirodalom is egyetért abban, hogy a piaci érték a forgalmi érték szinonimájának tekinthető.⁶⁴ A bírói gyakorlat szerint a forgalmi érték az a vételár, amellyel az adott vagyontárgy a szabadpiaci értékesítése során rendelkezik. Ha a felek közös nyilatkozatukban nem határozták meg a forgalmi értéket, akkor ennek hiányban a forgalmi érték meghatározásánál kulcsfontosságú szerepet játszik a bizonyítási eljárás és a könyvszakértő szakmai tudása. Az üzletrész forgalmi értékét a gyakorlatban meghatározhatjuk összehasonlító adatok alapján is, ilyenkor tehát ugyanezen gazdasági társaság többi üzletrészének eladása során, azok

⁶¹<https://jogaszvilag.hu/cegvilag/egy-ido-utan-mar-nem-lehet-elallni-az-uzletresz-atruhazasi-szerzodestol/>
/Megtekintés ideje: 2023.10.30./

⁶² LB 2003/290

⁶³ BARTA Judit: Barta Judit: A közkereseti és betéti társasági részesedés a házastársi közös vagyonban. In: Gazdaság és Jog, 2023/3-4., 6.

⁶⁴ Kúria Pfv. 20.022/2016/10.

vételárának figyelembevételével.⁶⁵ Ha az összehasonlító adatok alapján a forgalmi érték nem határozható meg, vagy annak értéke kérdéses, akkor az üzlet rész forgalmi értékének meghatározására az adott gazdasági társaság piaci értéke szolgál.⁶⁶ Alapvetően az üzlet rész forgalmi értékének megállapítása szakértői kérdés, amely vagyoni értékeléssel határozható meg. A vagyoni értékelés tekintetében többféle módszer és eljárás ismeretes.⁶⁷ Az eljárások és a módszerek aszerint változhatnak, hogy az adott társaság jövője hogyan fog alakulni. Az adott vállalkozás jövője továbbra is biztosított és erős, akkor az üzlet rész értékének meghatározásánál a jövedelemalapú (hozamalapú) értékelési módot választják a szakértők. Ezen értékelési mód segítségével meghatározzák a folyamatosan működő társaság értékét, figyelembe véve annak jövedelemtermelő képességét,⁶⁸ tehát a vállalkozástól várható pénzáramlások összegével felel meg. A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén az eszközalapú értékelési módszer segítségével határozható meg a felszámolási érték, mely érték ismerete elengedhetetlen az üzlet rész forgalmi értékének megállapítása szempontjából. A felszámolási érték egyetértve Nagy Andrea fogalmi meghatározásával az az érték, amely a társaság jogutód nélküli megszűnése után marad, amely a vállalkozás eszközeinek nettó piaci árának a társaság lejárt kötelezettségeinek értékével csökkentett.⁶⁹ Példaként említhető lejárt kötelezettségként a munkavállalóknak fizetett a végkielégítések összege.⁷⁰ A társaság vagyonának értéke „Az eszköz alapú vagyoni értékelés szerint a társaság könyvelésében lévő könyv szerinti értéken szereplő eszközöket, ingatlanokat, ingóságokat az értékelés által meghatározott időpontra vonatkozóan szakértő által megállapított értékek alapulvételével kell számba venni és azok együttes forgalmi értékét csökkenteni kell a kötelezettségek (könyv szerinti) értékével.”⁷¹ Felszámolási érték az eszközalapú értékelési módszer mellett meghatározható végtelen járadékszámításon alapuló becslési módszerrel, illetve jövedelem/ hozam alapú értékelési módszerrel.⁷² Gazdasági társaságok értékét befolyásolhatják különböző pozitív és negatív tényezők, és az adott társaság saját tőkéjének nagysága is. A társaság üzlet részének forgalmi értékét negatívan érintheti a társaságot érintő adóhiány, vagy egy általa vállalt kezesség is. Ezzel ellentétben

⁶⁵ NAGY Andrea: Az üzlet rész forgalmi értékének meghatározása a házastársi közös vagyon megosztása körében. In: *Gazdaság és Jog*, 2009/5., 11-13.

⁶⁶ Kúria 2051/2009. számú polgári elvi határozata

⁶⁷ BARTA Judit: id. mű, 6.

⁶⁸ NAGY Andrea: id. mű, 3.

⁶⁹ LB Pf. II. 25.352/2001/5.

⁷⁰ NAGY Andrea: id. mű, 3.

⁷¹ BH2010. 216.

⁷² BARTA Judit: id. mű, 6.

az üzletrész értékét növeli az engedélyek megléte, a társaság goodwill értéke, a társaság vagyonába tartozó szellemi tulajdonjogok értéke stb.⁷³

Az üzletrész értékének meghatározása szempontjából a legáltalánosabban elfogadott, és szakirodalomban is kimunkált értékmérői fogalom az ún. reális piaci értéknek a fogalma. A reális piaci ár „az a pénzbeli vagy azzal egyenértékű eszközben kifejezett ár, amelyért a tulajdon gazdát cserél a vásárolni kész vevő és az eladni kész eladó között, amennyiben a felek kellő információval rendelkeznek a vonatkozó tényekkel kapcsolatban és egyikük sem cselekszik kényszer hatása alatt.”⁷⁴

A valós piaci ár három értékelési módszer alapján, a jövedelem-, a piac-, vagy a költségmégközelítés módszerével levezethető. Diszkontált cash-flow elemzés a jövedelemmégközelítés egyik módszere, amely az értéket a „ tulajdonjogból eredő jövőbeni gazdasági haszon jelenértékének függvényében, a felosztásra rendelkezésre álló évenkénti jövőbeni cash- flow-kat egy piaci megtérülési rátával jelenértékre diszkontálva határozza meg”. A diszkontált cash-flow elszámolási módszer a leggyakrabban használt eljárássá vált, megbízhatóságát a hibátlan elméleti alapok mellett jövőorientáltságának, közgazdasági és matematikai megalapozottságának köszönheti. A módszer rugalmasságát alátámasztja az a tény, hogy kezeli a vállalat egyedi jellemzőit, számol a tőkeköltséggel, a pénz időértékével, számba veszi a szokásos és rendkívüli tételeket, számítása nem egyetlen év adatain alapul.⁷⁵

A piaci- mégközelítés módszer alkalmazása során a vizsgált gazdasági társaságot és annak működését és gazdasági eredményeit, pénzügyi helyzetét hasonlítja össze, más nyilvántartott hasonló gazdasági társasággal úgy, hogy a gazdasági társaság vagyontárgyainak a múltban történt eladásait és kínálatait hasonlítja össze. A valós piaci ár a költségmégközelítés módszere alapján a vagyontárgy újraelőállításának, illetve helyettesítésének költsége alapján kimutatható.⁷⁶

Elméleti ismeretek ismertetése után fontosnak tartom a gyakorlati problémákat is feltárni a téma kapcsán így kitekintést teszek a házastársi vagyoni jogi perekben történő üzletrész értékének meghatározására. A Ptk. a közös vagyon értékének meghatározása kapcsán meghatározza, hogy a *közös vagyonból a házastársat megillető hányadot a vagyonközösség megszűnésekor fennállt állapot és érték szerint kell megállapítani. A*

⁷³ NAGY Andrea: id. mű, 3.

⁷⁴ Pfv. II. 21.820/2007/7. szám

⁷⁵ Társasági üzletrész értékelése házastársi vagyonmegosztási perekben Szakértői bizonyítás – Szakértői kompetencia. In: Debreceni Jogi Műhely, 2014. évi (XI. évfolyam) 3–4. szám, 2014. december 30.

⁷⁶ BH2009. 271

legfelsőbb Bíróság szerint viszont *az olyan értékváltozást – legyen ez értéknövekedés, vagy értékcsökkenés – azonban amely az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása közötti időszakban – a felek valamelyikének a tevékenységére vagy mulasztására vissza nem vezethető okból – következett be, megfelelően figyelembe kell venni.*⁷⁷ A szakirodalmak szerint, ha a cégvezető vagy ügyvezető tevékenységét általánosan elvárható gondossággal és a rendes gazdálkodás szabályait követve látta el, az értékelés során ezt a tényt figyelembe kell venni. A házastárs tag magatartásának eredménye azonban jelentős értékváltozást generálhat és az ily módon bekövetkezett értékváltozást már nem kell figyelembe venni.⁷⁸

Hogy mit tekinthetünk a figyelembe nem vehető, értékvesztést eredményező házastárs tag által kifejtett tevékenységnek, Kúria joggyakorlatát hívhatjuk segítségül. A Kúria az egyik tag által jelentős összegű indokolatlan költségek kiadását vagy a társaság eszközeinek áron alól történő eladását értékvesztést eredményező magatartásnak minősítette a vagyonközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása közötti időben.

79

⁷⁷ Legfelsőbb Bíróság 424. számú elvi határozata

⁷⁸ Társasági üzletrész értékelése házastársi vagyonmegosztási perekben
Szakértői bizonyítás – Szakértői kompetencia, Debreceni Jogi Műhely, 2014. évi (XI. évfolyam) 3–4. szám, 2014. december 30.

⁷⁹ Kúria (L.B) Pfv.II.22.191/2009/4.

III. AZ ÜZLETRÉSZ ÁTRUHÁZÁS GYAKORLATI JOGKÉRDÉSEI

Az átruházó tag által vállalt kezesség

Korábban dolgoztam Üzletrész átruházása c. fejezetében kifejtettem, hogy az üzletrész átruházása esetén a tagsági jogviszonyból eredő jogok és kötelezettségek összessége átszáll az üzletrész megszerzőjére. Az üzletrész átruházásának esetén a kötelezettségek tekintetében azonban nem mindig evidens, hogy melyek szállnak át az üzletrész megszerzőjére. A váltókezesség, mint kötelezettség nem kapcsolódik a tagsági jogviszonyhoz, ennek értelmében nem is száll át az üzletrész új jogosultjára.

A gazdasági társaság működésének folyamatos garantálása, illetve finanszírozásának segítése érdekében pénzügyintézeteknél, bankoknál folyószámlahitelt vezet, hiszen ez segíthet egy esetleges átmeneti pénzzavar megoldásához, kiküszöböléséhez. A folyószámlahitel lehetőséget ad a társaság számára, hogy kölcsönt vegyen fel a hitelkeret terhére. A pénzügyintézetek, a bankok a hitelszerződés megkötésének idején biztosítékként váltót állítanak ki, amelyek megfizetésre a társaság tagjai váltókezességet vállalnak, mint magánszemély.

A váltókezességgel felmerülhető joggyakorlati problémát az üzletrész átruházásának esetén vizsgálom kutatómunkám során. Adódhat a gazdasági társaság működésének idején olyan helyzet, amikor az átruházást követően, az üzletrészt megszerző tag, vagy tagjai úgy döntenek, hogy a folyószámla- hitelkeret terhére, azt kihasználva kölcsönt vesznek fel, viszont azt nem fizetik vissza. Tekintettel az eset gyakoriságára, ilyenkor a hitelezői pozícióban lévő pénzügyintézet követeli a követelés kielégítését a társaságtól. A gazdasági társaság teljesítésének hiányában a pénzügyintézet bemutatja a váltót, ezzel is jelezve fizetési igényét a váltókezessel szemben, aki a volt tag. A társaság által vissza nem fizetett tartozásokért a volt tag felel, mint váltókezes még akkor is, ha a tartozás az üzletrész új megszerzője által, társaságba való belépése után keletkezett. A volt tag által vállalt kezesség, mint kötelezettség nem száll át az üzletrész új tulajdonosára annak átruházása során.⁸⁰

⁸⁰ DR. FARKAS Tímea, DR. MOLNÁR Gergő Zsolt: Váltókezesség üzletrész-átruházáskor. In: Cégvilág, 2019. november 28. https://jogaszvilag.hu/cegvilag/valtokezesseg-uzletresz-atruhazaskor//megtekintes_ideje:2023.10.11.

Az üzletrész átruhásának érvénytelensége

Az üzletrész átruházás leggyakoribb esete az adásvétel, mint visszaterhes szerződés. Az adásvétel útján történő üzletrész átruházás során az átruházás ellenérték fejében történik, mely ellenértéket az ügyletben részt vevő felek akarata, konszenzusa alakítja ki. A továbbiakban az adásvétellel történő üzletrész átruházásokkal kapcsolatos olyan döntésekkel kívánok foglalkozni, ahol a per tárgya a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értéke közötti feltűnő értékaránytalanság. A feltűnő értékaránytalanság fogalmát a Ptk. rögzíti. *Ha a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között anélkül, hogy az egyik felet az ingyenes juttatás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az aránytalanság, a sérelmet szenvedett fél a szerződést megtámadhatja. Nem támadhatja meg a szerződést az, aki a feltűnő értékaránytalanságot felismerhette, vagy annak kockázatát vállalta.*⁸¹

A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalásában kifejtette, hogy annak megállapításához, hogy a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között az értékkülönbség nagynak tekinthető e, ismerni kell a szerződéskötés körülményeit, a szerződés egészének tartalmát, forgalmi viszonyokat, az ügylet sajátosságait, és a szolgáltatás és ellenszolgáltatás meghatározásának a módját is.⁸²

A sérelmet szenvedő fél megtámadásának megalapozottságát a Bíróságok a részes felek magatartására tekintettel vizsgálják. A felek magatartásának körében irányadó, ha a sérelmet állító fél felismerte, illetve látta az ügylet kockázatát, de azt mégis megkötötte. Megszűnik a sérelmet szenvedő felet megillető megtámadás joga, amennyiben a megtámadási határidő megnyílása után a szerződési akaratát megerősíti, vagy a megtámadás jogáról lemond. Nem tekinthető a megtámadás alaposnak, és nem lehet hivatkozni aránytalanságra akkor, ha a felek hosszabb időn át tartó tárgyalások során közösen alakították ki a vételárat, vagy ha az ügylet kockázatosnak tűnt már a szerződés megkötésének időpontjában, és erről a szerződő fél tudott, de vállalta ennek kockázatát. Abban az esetben, amikor a szerződés megkötése után következik be olyan helyzet, aminek tudatában nem került volna sor a szerződés megkötésére vagy a megtámadott ügylet hitelezői érdekeket sért sem lehet helye megtámadásnak. A jogviták eldöntésénél

⁸¹ Ptk. 6:98. § (1)

⁸² PK 267.

a Bíróságoknak törekedniük kell az aránytalanság helyreállítására, az aránytalan állapot megszüntetésére. A szerződés érvénytelenségének megállapítása során a Bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítja, és rendelkezik a fél marasztalásáról a sérelmet szenvedett fél javára. Ha a szerződés nem nyilvánítható érvényessé, a Bíróság megállapítja a szerződés érvénytelenségét, és elrendeli az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítését.⁸³

Az üzletrész, vagy tulajdoni hányadának ajándékozása, mint színlelt, vagy jó erkölcsbe ütköző szerződés

Az X kft. tagja, az I. rendű alperes 2016. november 17-én az üzletrészből 34/100 (a törzstőke 25%-át kitevő) tulajdoni hányadot elajándékozott a gyógyszerész végzettségű II. rendű alperes részére, ennek következtében az I. rendű alperesnek (kft) a kft-ben meglévő üzletrésze az I-II. rendű alperesek közös tulajdonába került.⁸⁴ A felperes a Kft. harmadik tagja. A felperes keresetében több jogcímet is megjelölve az alperesek közötti ajándékozási szerződés semmisségének megállapítását, valamint a változásbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezését kérte.

Felperes szerint alperes kft. ajándékozási szerződéssel kijátszotta a felperest megillető elővásárlási jogot. Utalt arra is, hogy egy gazdasági társaság által kötött ingyenes szerződés vélelmezhetően rosszhiszemű. Az ingyenesség a profitorientált gazdasági társasági tevékenységgel nem egyeztethető össze, e magatartás is a jogszabály megkerülési szándék bizonyítéka.

Az ítéletábra rámutatott, az ilyen természetű elidegenítések megakadályozását szolgálhatja az a társasági szerződéses kikötés, amely az üzletrész kívülállóra történő minden jellegű elidegenítéséhez a társaság beleegyezését írja elő, vagy az adásvételen kívüli jogcímek kizárása, a perbeli esetben azonban a társasági szerződés ilyen kikötést nem tartalmazott. Tekintettel arra, hogy az ilyen ügyletek megelőzésére a kft. tagjainak lett volna jogszabály által biztosított lehetősége, a perbeli ajándékozás nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe. Az ingyenesség önmagában nem alapoz meg jogszabályba

⁸³ BODOR Mária: A társasági részesedések átruházása érvénytelenségének egyes kérdései. In: Gazdaság és Jog, 2022/5-6., 58-60.

⁸⁴ Nincs annak sem akadálya, hogy a tag a tulajdonában álló üzletrész egy hányadát értékesítse és ezzel közös tulajdont hozzon létre (így foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság is a BH2004. 374. szám alatt közzétett jogesetben).

ütközést, illetve nem minősül jogszabály megkerülésének. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy van olyan döntés is, amely az üzletrész ajándékozását jó erkölcsbe ütközőnek minősítette.⁸⁵

Az ajándékozási szerződés más ügyletet nem leplez, leplezni kívánt eltérő szerződést a felperes maga sem jelölt meg, a felek szándéka ténylegesen az ingyenes átruházásra irányult.⁸⁶

Az üzletrész árverésen történő megszerzése és a társaság beleegyezése

Több esetben is felmerült, hogy a kft. tagjának üzletrésze árverezésre került, mert nem teljesítette a vele szemben fennálló hitelezői igényeket, és a kft. taggyűlése nem járult hozzá az árverési vevő üzletrész szerzéséhez. Az árverési vevő ezzel szemben kérte a tagváltás cégbírósági bejegyzését, ennek elmaradása miatt törvényességi felüyeleti eljárást indított. Az egyik ügyben eljáró másodfokú bíróság hivatkozott arra, hogy a Ptk. 3:166. §-a és 3:167. § (1)-(5) bekezdése foglalkozik az üzletrész átruházásának (pénzszolgáltatás ellenében történő átruházásának) és az ezen esetben gyakorolható, másokat megelőző megszerzésre irányuló jognak (quasi elővásárlási jognak) a szabályaival, a Ptk. 3:167. § (6) bekezdése pedig az üzletrész átruházásához történő beleegyezés adásának jogintézményével. A Ptk. 3:167. § (6) bekezdése kimondja: „Ha a társasági szerződés az üzletrész kívülálló személyre történő átruházását a társaság beleegyezéséhez köti, a beleegyezés megadásáról a taggyűlés dönt. Ha a társaság az átruházási szándék bejelentésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, a beleegyezést megadottnak kell tekinteni. Semmis a társasági szerződés azon rendelkezése, amely ennél hosszabb határidőt biztosít.” A Ptk. 3:167. § (8) bekezdése azt is kimondja, hogy a (2)-(6) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az üzletrész végrehajtási eljárás keretében történő értékesítése esetén is.

⁸⁵ 11. Gf.III.30.195/2007.

Nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik az üzletrész ajándékozási szerződés, ha az ügyletkötés célja a társaság sérelmére súlyos bűncselekményeket elkövető tag társaságból való kizárásának a jóhiszeműség és tisztesség követelményeit sértő megakadályozása, elkerülése.

⁸⁶ Kúria Gfv. 30.371/2019/4.

A Ptk. rendelkezése a beleegyezés megtagadását is lehetővé tenni látszik, noha a „megfelelő alkalmazás” értelmének kibontása - jogalkotói iránymutatás hiányában - nyilvánvalóan a jogalkalmazói gyakorlatra vár.⁸⁷

Egy másik ügyben is a társasági szerződés tartalmazta, hogy az üzletrész átruházásához a kft. beleegyezése szükséges.

D. K. önálló bírósági végrehajtó S. Sz. és T. É. üzletrészét árverésen értékesítette, az árverési jegyzőkönyvekkel értesítette a cégbíróságot, hogy az üzletrészeket 2019. április 10. napján V. P. megszerezte. A cégbíróság 110. számú végzésével felhívta a céget a törvényes működés helyreállítására, így arra, hogy 15 napon belül - az üzletrészek tulajdonában bekövetkezett változás bejegyzése okán - terjesszen elő változásbejegyzési kérelmet.

A társaság úgy nyilatkozott, hogy 2019. május 20. napján taggyűlést tartott, mely taggyűlésen S. Sz. és T. É. üzletrészének V. P. kívülálló személyre végrehajtási eljárásban történő átruházásához a társaság nem járult hozzá, a beleegyezést megtagadta. A másodfokú bíróság az Alaptörvény alapján értelmezte a Ptk. 3:167. § szövegét annak megállapítása végett, hogy a 3:167. § (6) bekezdésének a (8) bekezdés szerinti „megfelelő alkalmazása” azt jelenti-e, hogy szükséges a bírósági végrehajtás során árverésen értékesített üzletrész megszerzéséhez a taggyűlés hozzájárulása akkor, ha a társasági szerződés az üzletrész kívülállóra történő átruházása esetére az átruházáshoz a társaság beleegyezését kötötte ki.

Más azonban a helyzet az üzletrész végrehajtási eljárás során történő értékesítése esetén. Ez az értékesítés nem a Ptk. 5:38. § szerinti átruházás, hanem a Ptk. 5:41. § szerinti eredeti szerzőmód, amelyre külön jogszabályt, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt (a továbbiakban: Vht.) kell alkalmazni. Az üzletrész átruházásánál alkalmazandó szabályok ebben az esetben nem érvényesülhetnek maradéktalanul, csak a bírósági végrehajtás céljával, eltérő szabályaival összhangban.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Ptk. 3:167. § (6) bekezdésének megfelelő alkalmazása az üzletrész végrehajtási eljárás keretében történő értékesítése esetén nem jelenti azt, hogy a taggyűlés megtagadhatja a hozzájárulást az üzletrész értékesítéséhez, mert ez ellentétes lenne a bírósági végrehajtás céljával, a Vht. szabályaival (különösen a 127. §-ával) és a Ptk. 5:41. § (1) bekezdésével. Az ellenkező értelmezés a jogerős bírósági határozat végrehajtásának megakadályozásához vezetne, nem elégítené ki az Alaptörvény

⁸⁷ BDT2018. 3819.

28. cikke szerinti követelményt, annak a feltételezését, hogy a jogszabály a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál.⁸⁸

A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság érvelésével, megítélése szerint az semmiképpen nem értelmezhető a felülvizsgálati kérelemben írtak szerint speciális rendelkezésként a Ptk. 5:41. § és a Vht. „általános” rendelkezéseihez képest. Ilyen jogalkotói szándék esetén kifejezetten rendelkezni kellett volna arról, hogy az árverési vevő a társasági szerződés ilyen tartalmú rendelkezése mellett a taggyűlés beleegyezésétől függő hatállyal szerzi csak meg az üzletrészt. Ilyen tételes rendelkezést azonban sem a Ptk., sem a Vht., de az Alaptörvény 28. cikke alapján a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban figyelembe veendő, a jogszabály megalkotására irányuló javaslat indokolása sem tartalmaz. A jogszabály kommentárja, illetve jogirodalmi álláspont ugyan segítséget nyújthat egy jogszabály értelmezéséhez, de az a bíróságokat nem köti.

A Kúria megítélése szerint az üzletrész kívülállóra történő átruházásához a társaság beleegyezését előíró társasági szerződési rendelkezés megfelelő alkalmazása a végrehajtási eljárás keretében történő értékesítésre nem értelmezhető akként, hogy a már lezárult árverést követően a törvény erejénél fogva a tulajdonjogot megszerző árverési vevő tulajdonszerzéséhez az érintett kft. taggyűlése megtagadhatja a hozzájárulást. Ennek a jogszabály megfogalmazása is ellentmond, miszerint a (6) bekezdés rendelkezéseit az üzletrész „végrehajtási eljárás keretében történő értékesítés” esetén kell megfelelően alkalmazni, ami alatt az értékesítés folyamán, és nem annak lezárultát követő eljárás értendő.

A Kúria döntése meghozatala során mérlegelte, hogy a társaság érdekeit az előárverezésre vonatkozó szabályok kellően védik, védhetik, e rendelkezések biztosítják a társaság tagjai számára, hogy olyan személy ne válhasson a társaság tagjává, akivel a társaság tagjai nem tudnak, nem kívánnak egy társaságban tevékenykedni. Olyan szabályok azonban nincsenek a Vht.-ben, illetve az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásról szóló 2017. évi CLIII. törvényben, amely a felülvizsgálati kérelemben megjelenő jogértelmezés helytállósága esetén a végrehajtást kérő, illetve az árverési vevő érdekeit kellően védené. Nincs szabályozva, hogy az árverési vevő az általa már megfizetett vételárat miként kapja vissza, egyáltalán az árverési vételárat miért kell megfizetnie, ha még nem egyértelmű, hogy az előárverezett üzletrészt megszerezte-e,

⁸⁸ BDT2020. 4180.

továbbá végrehajtást kérő is rendkívül bizonytalan helyzetbe kerülne, ha a társaság beleegyezésének hiánya a már lebonyolított árverést meg nem törtéنتté tehetné, akár több alkalommal is, akár jogszerű indokokra hivatkozva.

A kft. Alkotmánybírósághoz fordult, amelyben kérte a bírósági döntsek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert azok véleménye szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, C) cikk (1) bekezdését, 28. cikkét és XXVIII. cikk (1) bekezdését.

Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény megsértett rendelkezéseiként jelölte meg - többek között - a B) cikk (1) bekezdését, a C) cikk (1) bekezdését és a 28. cikkét. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, *mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben - a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén - lehet alapítani.* Mivel jelen esetben az indítvány ilyen irányú indokolást nem tartalmazott, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelme érdemben nem vizsgálható. Ezért az utalt alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben érdemi vizsgálat lefolytatásának nincs helye.

„Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozótól eltérően értelmezték az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.”

Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a bírói törvényértelmezés és jogalkalmazás helyességét vitatja, tehát valójában nem alkotmányossági szempontból kérte az ítélet megsemmisítését, hanem azt kívánja elérni, hogy az ítéletben elfoglalt bírói álláspontot szakjogi felülmérlegeléssel változtassa meg az Alkotmánybíróság. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy nem foglalhat állást a bíróság döntési jogkörébe tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben nem zárta ki, hogy a contra legem jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó - alapjogi relevanciát elérő - hibája miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen. A jelen ügyben azonban ilyen kivételes, érdemi vizsgálatra okot adó körülmény nem merült fel. Önmagában az, hogy az indítványozó az

*egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés.*⁸⁹

Az üzletrészre kötött átruházási szerződés kellékhibája, vagy lehetetlenülése

Az alperesek az M. Kft. valamint az A. Kft. üzletrész-tulajdonosai voltak. Ez utóbbi kft. működtette a K.-i O. Autószalon és Szervizt, míg az autókereskedés székhelyül szolgáló ingatlan az M. Kft. tulajdonában állt. Az alperesek 2008-ban a kft.-beli üzletrészeiket értékesíteni kívánták, míg a felperes és üzlettársa, S. G. a márkakereskedést kívánta megszerezni. A peres felek a 2009. február 4. napján kelt „Márkakereskedés eladásának lépései” elnevezésű okiratban kinyilvánították az adásvételi szándékukat, egyben rögzítették, hogy az eladók egyidejűleg átadták a vevőknek a gazdasági társaság főkönyvi kivonatát, mérlegét, a vevők az ingatlant és az eszközöket megtekintették, a döntéshez szükséges jogi, pénzügyi, üzleti információkat megkapták. A peres felek a fentebb jelölt két kft. üzletrészeinek együttes vételáraként 80 000 000 Ft-ban állapodtak meg, amelynek során figyelembe vették az A. Kft. kintlévőségeit és tartozásait, továbbá az M. Kft. tulajdonában álló ingatlan értékét is. Ezt követően a felperes 2009. február 23-án 8 000 000 Ft-ot, S. G. ugyancsak 2009. február 23. napján 1 500 000 Ft-ot, március 3-án pedig további 4 000 000 Ft-ot megfizetett a megállapodás szerinti vételárból az alpereseknek.

Az adásvételi szerződések aláírását megelőzően az alperesek tájékoztatták a felperest, hogy az A. Kft.-t megillető márkakereskedői jog jövőbeni gyakorlása bizonytalan. A felperes és üzlettársa ezt a tájékoztatást tudomásul vették, s ennek ismeretében döntöttek a szerződések aláírása mellett.

A GMSE az A. Kft.-vel kötött gépjármű-forgalmazói szerződést a 2009. május 15. napján kelt levelével felmondta. A felmondását tartalmazó okirat 2009. június 2. napján érkezett meg a társasághoz. Felperes az alperesek hibás teljesítésére hivatkozva el kívánták állni a szerződésektől. A bíróság szerint, a kötelezett akkor teljesít hibásan, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. A hibás teljesítés jogkövetkezményeire vonatkozó szabályok megfelelően alkalmazandók akkor is, ha a kötelezettség nem

⁸⁹ 3010/2022. (I. 13.) AB végzés alkotmányjogi panasz visszautasításáról

dologszolgáltatásra irányul.⁹⁰ Lényeges ugyanakkor, hogy nincs hibás teljesítés és ebből következően a kötelezett mentesül annak valamennyi jogkövetkezménye alól, ha bizonyítja, hogy a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt ismernie kellett, ez utóbbin értve azt, hogy a jogosultnak kellő gondossággal eljárva számítania kellett a szolgáltatás teljesítéskori hibájára. A perbeli esetben a felperes egyrészt arra hivatkozva állította, hogy az alperesek hibásan teljesítették az üzletrész-adásvételi szerződést, hogy a GMSE megvonta a márkaforgalmazási jogot az A. Kft-től. A felperes azonban - ahogyan az a fentiekben már kifejtésre került - tudott a márkaképviselési jogosultság későbbi gyakorlásának bizonytalanságáról, ennek ismeretében döntött úgy, hogy mindkét gazdasági társaságban levő alperesi üzletrészt megvásárolja, így e körülményre alapítottan nem hivatkozhat hibás teljesítésre. Átadásra került a felperes részére az M. Kft. 2008. évi előzetes mérlegbeszámolója és eszközleltára is, így utóbb nem hivatkozhat a felperes megalapozottan arra, hogy a gazdasági társaságok valós pénzügyi helyzetét illetően az alperesek lényeges információkat elhallgattak.

Minderre figyelemmel a felperes nem állhatott el jogszerűen a szerződéstől az alperesek hibás teljesítésére hivatkozással, következésképpen e jogcímen sem követelheti vissza az általa teljesített vételárrészt.⁹¹

A felperes 55%, az F. M. S.p.A. 45% üzletrész-tulajdonosaként az N. F. Kft. (a továbbiakban: Társaság) tagjai voltak. A felperes és az alperes szándéknyilatkozat, majd előszerződés aláírását és a Társaság alperes által végzett due diligence vizsgálatát követően 2009. október 30-án 55% üzletrészre (a továbbiakban: 1. üzletrész) adásvételi szerződést (a továbbiakban: I. szerződés) kötöttek. Az 1.2. pont szerint a felperes a 45% üzletrészre (a továbbiakban: 2. üzletrész) már adásvételi szerződést kötött. A felperes és

⁹⁰ BDT2005. 1107. I Az üzletrész nem dolog, hanem olyan tagsági és vagyoni jogokat megtestesítő vagyoni értékű, immateriális jogosultságok összessége, amely a hasznosítás és a rendelkezés (átruházás) során dolog módjára viselkedik. A kft.-üzletrész átruházása esetén ezért analóg módon a Ptk.-nak a dolog tulajdonjoga átruházásánál alkalmazott szabályai megfelelően irányadók, és alkalmazhatók - az üzletrész sajátos természetéből adódó eltérésekkel - a hibás teljesítésre vonatkozó szabályok is.

Leszkoven László az alábbi fogalmazza meg a fentikkel kapcsolatban: „A Ptk. szabályozása a joggyakorlat ilyen természetű problémáira egyértelmű megoldást nyújt, mivel a hibás teljesítés szabályai, jogkövetkezményei nem csupán a dologszolgáltatásokra, hanem bármilyen szerződéses szolgáltatásra - vagyoni értékű jogok átruházása esetén is - irányadók, ezért alkalmazhatóak a kellékszavatossági jogok, és a hibás teljesítés miatti kártérítési felelősség is. Leszkoven László: Szerződésszegés a polgári jogban. Wolters Kluwer, Budapest, 2016., XIV. fejezet 3. pont. Új jogtar

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/195/id/A16Y1665.YOV/ts/10000101/>

⁹¹ BDT2015. 3246.

az alperes a 2. üzletrészre kötött adásvételi szerződésüket (a továbbiakban: II. szerződés) az I. szerződés 14. mellékletévé tették. Az 1. üzletrész vételára 1 622 500 euró, a 2. üzletrész vételára 927 500 euró volt. Az 1. üzletrész vételárát az alperes az esedékességkor: 800 000 eurót a szerződés aláírásakor, 400 000 eurót 2009. december 30-án, 422 500 eurót 2010. március 31-én a nyújtott bankgarancia igénybevétele nélkül kifizette.

Az I. szerződés - a Ptk.-ban biztosított szavatossági igényeket nem érintve - arra jogosította az alperest, hogy a vételárból levonja (többek között) a felperes külön nyilatkozata nélkül a mellékletben nem szerepeltetett, 300 000 forintot meghaladó tartozást, a korábban keletkezett köztartozást, a 100 000 forintot meghaladó munkavállalói tartozást, míg 2010. január 30-ig tehető bejelentéshez kötötten az év végi leltár alapján a becsülthöz képest 3%-ot meghaladó készlethiányt. A 2. üzletrész vételárából levonhatta a 2010-re tervezett árbevétel 80%-a és változatlan üzleti terv mellett realizált árbevétel közötti különbséget.

Az I. szerződés szerint a II. szerződés 2010. április 15-én lép hatályba, a vételárra az alperes akkor bankgaranciát nyújt. Az alperes a 2. üzletrész 2010. december 31-én esedékes vételárát és a bankgaranciát jogosult csökkenteni a 2010. április 10-ig esedékes tehermentesítéséhez (jelzálogjog törléséhez) szükséges összeggel. A II. szerződésben az I. szerződésben rögzítettekén túl az alperes jogát a vételárcsökkentésre a bevételi terv teljesülése kapcsán a 2. üzletrész vételárára is kikötötték.

Az 1. és a 2. üzletrész 2 550 000 euró (az esedékességkor 694 875 000 forint) vételára a Társaság saját tőke értékének 91,46%-a. A felperes által az I. szerződésben vételárcsökkentés terhe mellett szavatolt társasági adatokhoz képest a készlethiány 565 398 000 forint, az elmaradt, felperes által garantált (a tervezett 80%-a) 116 660 854 forint árbevétel nyereséghányadának 91,46%-a 1 227 027 forint (elmaradt haszon), az adóhatóság által megállapított és önrevízióval feltárt adóhiány és járulékai, 19 812 000 forint, a 91,46%-a 18 120 000 forint, a 2 463 597 forint munkavállalói követelés 91,46%-a 2 253 206 forint.

Alperes vevő a felek közötti perben viszontkeresetében elsődlegesen jogszavatosság címen a vételár 1 622 500 euróval történő leszállítását, másodlagosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 310. §-a alapján a felperest a hibás teljesítésével okozott 347 981 988 forint kár megtérítésére kérte kötelezni. A kárát a készlethiány beszámítással nem érvényesített összegében, a vételár csökkentésére alapot adó elmaradt árbevétel, az adóhatóság által megállapított és

önrevízióval feltárt adóhiány és járulékaik, valamint a munkavállalói követelés összegében jelölte meg. Harmadlagosan - alapos kereset és alaptalan beszámítási kifogás esetén - 584 443 243 forint kárigényt érvényesített.

A Kúria álláspontja szerint, az eljáró bíróságok helyesen foglaltak állást úgy, hogy az üzletrész forgalomképes vagyoni értékű jog, amelynek átruházására a Ptk.-nak a dolgok átruházására vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni (BH2004. 512.). A hibás teljesítés, a kellékszavatosság szabályai irányadók a vagyoni értékű jogok, így a társasági részesedés (üzletrész) átruházására irányuló szerződések megszegése esetén is, az üzletrész sajátos jogi természetéből adódó eltérésekkel. Ez azt is jelenti, hogy az átruházó felperes a hibás teljesítésért felelősséggel tartozott (kellékszavatosság). Abban az esetben, ha a felek a szerződésben a dolog valamely tulajdonságát kifejezetten meghatározzák, a szolgáltatás akkor is hibásnak minősül, ha az a rendeltetésszerű használatra alkalmas ugyan, de nem rendelkezik olyan tulajdonsággal, mint amelyet a felek a szerződésben meghatároztak, nem felel meg a szerződésben meghatározott valamennyi feltételnek.

A felperes a kellékszavatosság mint sajátos - objektív - felelősség alól a Ptk. 305/A. § (1) bekezdése alapján nem mentesülhetett, az alperes jogosult a szerződéskötés időpontjában nem ismerhetett olyan hibát, amelyről a szavatossági nyilatkozatai szerint a felperesnek sem volt tudomása, amely a szerződés értelmében is csak később válhatott és vált ismertté.⁹²

Egy másik ügyben az alperes mint eladó és a felperes mint vevő között üzletrész-adásvételi szerződés jött létre egy kft. valamennyi üzletrészesének adásvétele tárgyában 1 milliárd 500 millió forint vételár kikötése mellett. A szerződést a felek teljesítették.

A szerződés megkötését megelőzően a felperes az alperes által biztosított lehetőséggel élve a kft. vagyoni helyzetét megvizsgálta. A vagyoni helyzet átvilágításáról a felek jegyzőkönyvet vettek fel, amiben rögzítették többek között a kft. alkalmazottainak létszámát, havi bérköltségét, a kábeltelevíziós előfizetők létszámát azzal, hogy azok javára tényleges szolgáltatás történik, valamint azt, hogy a cég tartós jogviszonyban áll egy másik kft.-vel, amely jogviszony alapján az előző gazdasági évben 800 000 forint vállalkozói díj került kifizetésre.

⁹² BH2018. 113.

A szerződés 6.3.1. pontjában az alperes kijelentette, hogy a szerződésben foglalt minden információ, ezen belül a kft.-nek a felperessel ismertetett vagyoni helyzete megfelel a valóságnak. A kikötés tartalmazta azt is, hogy a szerződés szövegezése „teljes értékű”, az abból fakadó valamennyi kötelezettség meghatározása során a szerződés tartalma az irányadó.

A szerződés 4. pontjában a felek az adásvétel és a vételár lényeges feltételeként határozták meg a kft. vagyoni helyzetét, a szerződés részévé tették a műsorelosztó hálózat leírását is, és az alperes a kft. vagyoni helyzetéért, illetve a szolgáltatott üzletrész minőségéért szavatosságot vállalt.

A felperes keresetében az adásvételi szerződés alapján a szolgáltatott üzletrész hibás teljesítése miatt szavatosság címén árleszállítási igényt érvényesített. Keresetében arra hivatkozott, hogy az alperes által a szerződés teljesítésekor szolgáltatott üzletrész minőségi hibás volt, mert a szerződésben meghatározott és szavatolt vagyoni helyzethez képest a cégnek többletkötelezettségei voltak bérkötség, az ügyvezető javára fizetett többletjuttatás, valamint vállalkozói díjtarozás terén, továbbá bevételkiesése keletkezett a jelentősen a szavatolt mérték alá csökkent előfizetői létszám miatt. Keresetében az árleszállítás mértékét a többletköltségek, illetve a bevételkiesés alapján számított összeg arányában határozta meg.

Az alperes ellenkérelmében többek között arra hivatkozott, hogy a szerződéskötést megelőzően lehetővé tette a felperes számára a kft. vagyoni helyzetének megismerését, arról számára kellő tájékoztatást adott, előadta továbbá, hogy az előfizetői létszámmért nem vállalt szavatosságot, annak csökkenése a teljesítést követően a felperes érdekkörében felmerült okból következett be.

A tényállás alapján elvi kérdésként merült fel: a teljességi záradék (merger clause) szerződésbe foglalása esetén felhasználhatók-e a szerződésen kívül, a szerződéssel kapcsolatban a felek által tett nyilatkozatok (jegyzőkönyvek, levelezések stb.) a szerződés pontos tartalmának meghatározására?

A másodfokú bíróság a felek által a szerződésben kikötött teljességi záradékra (merger clause) figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Mivel a felek a teljességi záradékban kikötötték, hogy a szerződés szövege teljes, az abból fakadó kötelezettségeik megállapítása kizárólag a szerződésből történhet. Teljességi záradékot tartalmazó szerződés esetén közömbös, hogy a vevő milyen következtetésre juthatott, az írásba foglalt szerződési tartalom mellett ugyanis más, bizonytalan, értelmezésre szoruló körülménynek nem lehetett érdemi jelentősége. A szerződés 4. pontjában a felek az

adásvétel és a vételár lényeges részeként határozták meg a társaság üzletrésze mögött álló vagyont, beleértve a bevételek-költségek mértékét, és ezzel összefüggésben az előfizetői hálózat nagyságát is. Az alperes a szerződéskötéskor egyértelműen meghatározta a társaság vagyonát, fizetési kötelezettségeit, várható bevételét, és kijelentette, hogy ezért a felperes irányában helytáll. A másodfokú bíróság álláspontja szerint magából a szerződésből megállapítható az alperes helytállási kötelezettségének a terjedelme, ezért az alperes hibás teljesítése a többletbéreköltségek, ügyvezetői többletjuttatás és többlet vállalkozói díj vonatkozásában is fennáll, így az arányos árleszállítás alapján számított vételár visszafizetésére kötelezte az alperest.⁹³

A 20. Gf.II.30.514/2005. számú ügy konklúziója: Az üzletrész adásvételi szerződés lehetetlenülése nem állapítható meg, ha utóbb meghiúsul az az üzleti várakozás, amelyre tekintettel a vevő az üzletrészt megvásárolta. A társaság – amelynek üzletrésztét megvásárolták – vagyoni helyzetének, piaci pozícióinak az adásvételi szerződés megkötését követő megváltozása az üzletrészt vásárló gazdasági kockázatához tartozik.

⁹³ Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.074/2004/3. - BDT2005. 1107.

Debreczeny Flóra Dorottya a teljességi záradékkal kapcsolatban az alábbi megállapítást teszi: a teljességi záradéknak az írásbeli szerződésben történő kikötése az írásbeli megállapodásra, annak tartalmára helyezi a hangsúlyt, arra ösztönzi a feleket, hogy minden számukra lényeges feltételt a szerződésben írásban rögzítsenek, ezt követően pedig biztosítékul szolgál a feleknek arra, hogy kötelezettségeik tartalmát és terjedelmét kizárólag a szerződés feltételei alapján ítéljék meg, mert a szerződésen kívül tett korábbi nyilatkozataik nem használhatók fel a kötelezettségeik tartalmának meghatározásánál. A jogi szabályozás ugyanakkor lehetővé teszi a korábbi nyilatkozatoknak a szerződés értelmezése érdekében való felhasználását, amennyiben ennek lehetőségét a felek nem zárják ki. Debreczeny Flóra Dorottya: A teljességi záradék (merger clause). In: Polgári Jog 2017/7-8., 6.

Az üzletrész átruházásával kapcsolatos szindikátusi megállapodások

„A szindikátusi szerződés a hatályos magyar jog által nem szabályozott, de a társasági jogi gyakorlatban rendszeresen előforduló, a szerződéses szabadság elve alapján megkötött szerződéstípus. A szindikátusi szerződés a társasági szerződéstől elkülönült, de azzal szoros kapcsolatban álló, a szerződési szabadság elve alapján gazdasági társaság minden tagja, egyes tagjai vagy bizonyos esetekben akár harmadik személyek részvételével létrehozott kooperációs jogviszonyt értünk, amelyek keretében a felek a társaság alapításával, működtetésével, megszüntetésével kapcsolatban vállalnak a társasági szerződés keretein túlmutató kötelezettségeket.”⁹⁴

Kutatásom utolsó részében az üzletrész átruházásával kapcsolatos szindikátusi megállapodásokkal kívánok foglalkozni. Az elidegenítési tilalom az üzletrész, mint társasági részesedés vonatkozásában a tulajdonnal való rendelkezés jogának korlátozását jelenti. A szindikátusi szerződésben részt vevő felek a szerződési szabadság elvére tekintettel megállapodnak, hogy a gazdasági társaságban fennálló társaságbeli részesedésüket nem idegenítik el a szindikátusi szerződésben meghatározott időtartam alatt. A szindikátusi szerződésnek köszönhetően a tag társaságon belüli viszonya és a tag elkötelezettsége a társasággal szemben biztosított marad, a társaságon belüli hatalmi viszonyok fennmaradnak.

Az üzletrészek átruházásának szindikátusi szabályozása kapcsán előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a szindikátusi szerződésben a szerződő felek megegyeznek, hogy amennyiben részükre üzletrész átruházás történik, úgy a felek egymás közötti viszonyát vizsgálva a szerződés megkötésének pillanatában egymással szemben fennálló viszonyaik ne változzanak. Feltéve, hogyha a szindikátusi szerződést megkötő felek ugyanabban a gazdasági társaságban ugyanolyan mértékű üzletrésszel rendelkeznek és valamely fél javára üzletrész átruházás történik, akkor a köztük létrejött megállapodás következtében ez az arány nem változhat. Így a megállapodás értelmében az egyik fél

⁹⁴ VERESS Emőd: A szindikátusi szerződés tartalmának néhány alapkérdéséről. In: Jogkódex, 2018/11., 464.

által megszerzett üzletrésznének felét köteles átruházni a vele szerződést kötő félnek, biztosítva a felek között fennálló arányokat.⁹⁵

A szindikátusi szerződésnek a társaság és a társaság tagjai közötti megállapodások tekintetében is kiemelkedő jelentőséggel bírhat. A gazdasági társaság társasági szerződése mellett a szindikátusi szerződésnek is fontos szerepe van a tagi együttműködés jogi keretének megteremtésében és a tagi érdekek összehangolásában. A társasági szerződés és a szindikátusi szerződés azonos célokat szolgálhat egy társaság életében, de közelebbről megvizsgálva a két szerződést számos eltérést rögzíthetünk. A szerződések létrejöttének idejét vizsgálva elmondható, hogy a szindikátusi szerződés megkötésének ideje megelőzheti a társaság létrejöttét, meghatározhatja a társasági szerződés bizonyos tartalmi elemeit, rendelkezéseit. Lényeges különbségnek tekinthetjük továbbá, hogy a szindikátusi szerződésben olyan személy is részese lehet, aki nem az adott gazdasági társaság tagja. A szerződő felek saját döntésük okán, úgy is megállapodhatnak, hogy a szindikátusi szerződés megkötését titokban tartják, – ellentétben a társasági szerződéssel – a cégbírósághoz a szerződésük nem kerül benyújtásra, annak tartalma nem lesz nyilvános.⁹⁶

A szindikátusi szerződésben az üzletrész forgalmának rendje széles körben korlátozható. Az elővásárlási jog gyakorlása az üzletrész forgalmának korlátozására alkalmas jogintézménynek tekinthető, alkalmazása a gyakorlatban számos jogi kérdést vet fel. A szindikátusi szerződésben a szerződő felek megállapodhatnak, hogy a tagok közötti átruházás esetére elővásárlási jogot alapítanak. Szintén sajátosnak tekinthetjük azt az esetet, amikor az üzletrész tulajdonosa kötbér fizetését vállalja, abban az esetben, ha a többi tag az elővásárlási jogát gyakorolja. A kötbér fizetésével az üzletrész átruházója vállalja, hogy minden megtesz annak érdekében, hogy az elővásárlási jog jogosultja ne éljen elővásárlási jogával, és az üzletrészt harmadik személy szerezzze meg.⁹⁷

⁹⁵ VERESS Emőd: id. mű, 2.

⁹⁶ VERESS Emőd: A szindikátusi szerződés ütközése a társasági jogi normákkal és a társasági szerződéssel. In: Magyar Jog, 2018/9., 510.

⁹⁷ VERESS Emőd: id. mű, 3.

ZÁRSZÓ

Összegzésként elmondható, hogy dolgozatomban vizsgált kérdések arra próbáltak választ adni, hogy a Ptk. üzletrészre vonatkozó hatályos rendelkezéseit hogyan lehet megfelelően értelmezni. Kutató munkám során arra a következtetésre jutottam, hogy az üzletrész igen sajátos jogintézménye a korlátolt felelősségű társaságnak. Meglátásom szerint az üzletrész kiemelkedő státusszal bír a társaság életében, hiszen a társaság és annak tagjai közötti viszony vázát adja, köszönhetően annak a ténynek, hogy az üzletrész a tagot a társasággal szemben megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek megtestesítőjeként funkcionál. A gyakorlatból felmerülő kérdések igazán sok irányba mutathatnak az üzletrész átruházásával összefüggésben. Számos megválaszolatlan kérdéssel találkoztam kutatásom során, így e körben a legfontosabb jogi problémák bemutatását igyekeztem górcső alá venni. Az ismertetett jogesetekben hangsúlyozásra került jogi problémák rávilágítottak arra, hogy számos megválaszolatlan kérdést tartogat a jövő is a téma kapcsán, függetlenül a Ptk. gondosan kidolgozott és kimunkált rendelkezéseire, a sokszínű bírói gyakorlatra és társasági jogi rendelkezésekre egyaránt.

Utolsó részben igaz röviden, de bemutattam a Ptk. által nem nevesített szerződéstípust, amely véleményem szerint alkalmas arra minden kétséget kizáróan, hogy társaság és a társaság tagjai közötti viszonyt rendezze, tekintettel arra, hogy a bírói gyakorlat is elfogadja, és létező szerződésnek tekinti. Nézőpontom szerint a nem titkos szindikátusi megállapodások alkalmasak lehetnek arra, hogy a társaságon belüli viszonyokat rendezze, így a felmerülő jogi problémák körét redukálja.

FORRÁSJEGYZÉK

Felhasznált szakirodalom

1. 2000. évi C. törvény a számvitelről
2. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
3. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1132 irányelve
4. BARTA Judit, HARSÁNYI Gyöngyi, MAJOROS Tünde: Gazdasági Társaságok a Polgári Törvénykönyvben. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2014.
5. BARTA Judit: A közkereseti és betéti társasági részesedés a házastársi közös vagyonban. In: Gazdaság és Jog, 2023/3-4.
6. BODOR Mária: A pótbefizetés. In: Gazdaság És Jog, 2023/3-4.
7. BODOR Mária: A társasági részesedések átruházása érvénytelenségének egyes kérdései. In: Gazdaság és Jog, 2022/5-6.
8. BODOR Mária: Az iratbetekintés gyakorolhatóságának kérdései. In: Céghírnök, 2020/1.
9. BREHÓSZKI Márta: Az osztalék néhány gyakorlati problémája. In: Gazdaság és Jog, 2020/21.,
10. DEBRECZENI Flóra Dorottya: A teljességi záradék (merger clause). In: Polgári Jog 2017/7-8.,
11. DR. BESENYEI Lajos et, al.: Gazdasági társaságok. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1998.
12. DR. PETRIK Ferenc (szerk.): Polgári Jog I.– Kommentár a gyakorlat számára, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020.
13. GÁL Judit: Egy tag – egy üzletrész? Az egyszemélyes kft. üzletrésze. In: Gazdaság és Jog, 2022/5-6.
14. GÁL Judit: Üzletrész-átruházás az új Ptk. szerint. In: Céghírnök, 2013/9.
15. LESZKOVEN László: Szerződészegés a polgári jogban. Wolters Kluwer, Budapest, 2016., XIV. fejezet 3. pont.
16. MOCSÁRI Attila Zsolt: Az üzletrész jogi természete. In: Gazdaság és Jog, 2017/4.
17. MOHAI Máté: Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jogról. Polgári Jog 2018/6.- Fórum
18. NAGY Andrea: Az üzletrész forgalmi értékének meghatározása a házastársi közös vagyon megosztása körében. In: Gazdaság és Jog, 2009/5.
19. PÁZMÁNDI Kinga: Mellékszolgáltatás és pótbefizetés a korlátolt felelősségű társaság szabályozásában. In: Gazdaság és Jog, 2016/9.
20. PINTÉR Attila: Az üzletrész-átruházási szerződésről. In: Gazdaság és Jog, 2016/5.
21. Társasági üzletrész értékelése házastársi vagyonmegosztási perekben Szakértői bizonyítás – Szakértői kompetencia. In: Debreceni Jogi Műhely, 2014. évi (XI. évfolyam) 3–4. szám, 2014. december 30.
22. VÉKÁS Lajos, GÁRDOS Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 1. kötet, Wolters Kluwer, Budapest, 2014.

23. VERESS Emőd: A szindikátusi szerződés tartalmának néhány alapkérdéséről. In: Jogkódex, 2018/11.
24. VERESS Emőd: A szindikátusi szerződés ütközése a társasági jogi normákkal és a társasági szerződéssel. In: Magyar Jog, 2018/9.
25. VERESS Emőd: Megjegyzések a korlátolt felelősségű társaság üzletrészenek fogalmáról. In: Jogkódex, 2019/3.

Felhasznált bírósági és egyéb döntvények

1. 10.Gf.47.047/2012/9.
2. 10.Gf.47.061/2020/2.
3. 11. Gf.III.30.195/2007.
4. 16.Cgtf.43.199/2018/2.
5. 3010/2022. (I. 13.) AB végzés alkotmányjogi panasz visszautasításáról.
6. BDT2004. 939
7. BDT2005. 1107.
8. BDT2007. 1573. I. 1.
9. BDT2011.255.
10. BDT2013. 2896.
11. BDT2015. 3246.
12. BDT2015. 3284.
13. BDT2018. 3800.
14. BDT2018. 3819.
15. BDT2018. 3888.
16. BDT2019. 4056.
17. BDT2020. 4133.
18. BDT2020. 4180.
19. BDT2021. 4331.

20. BH2004. 374 II.
21. BH2004. 374.
22. BH2009. 271.
23. BH2010. 216.
24. BH2018. 113.
25. EBH2004. 1145.
26. EBH2004. 1145.
27. EBH2012. G. 5.
28. Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.417/2011/12.
29. ÍH2009. 175.
30. ÍH2010.87.
31. Kúria (L.B) Pfv.II.22.191/2009/4.
32. Kúria 2051/2009. számú polgári elvi határozata.
33. Kúria Gfv. 30.371/2019/4.
34. Kúria Pfv. 20.022/2016/10.
35. LB 2003/290.
36. LB Pf. II. 25.352/2001/5.
37. Legfelsőbb Bíróság 424. számú elvi határozata.
38. Pfv. II. 21.820/2007/7. szám.
39. PK 267.
40. Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.074/2004/3. - BDT2005. 1107.

Egyéb felhasznált források

1. http://eta.bibl.uszeged.hu/3173/85/EFOP343_006_001_Olvasolecke_Tarsasagi_jog_II_A_kft_I_Farkas_Csaba_20210315.pdf
2. <https://ado.hu/cegvilag/a-potbefizetes-modositott-szabalyai/>
3. <https://arsboni.hu/az-uzletresz-atruhazasanak-esetei/>

4. https://eta.bibl.uszeged.hu/3375/415/EFOP343_Olvasolecke_Tarsasagi%20jog%20I_A%20gt%20szerv_A%20lgt%20szerv_Farkas%20Csaba_20210115.pdf
5. ¹<https://jogaszvilag.hu/cegvilag/egy-ido-utan-mar-nem-lehet-elallni-az-uzletresz-atruhazi-szerzodestol/>
6. <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/vagyon-hozzajarulas-a-cegmukodesben/>
7. <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/valtokezeseg-uzletresz-atruhaziaskor>